

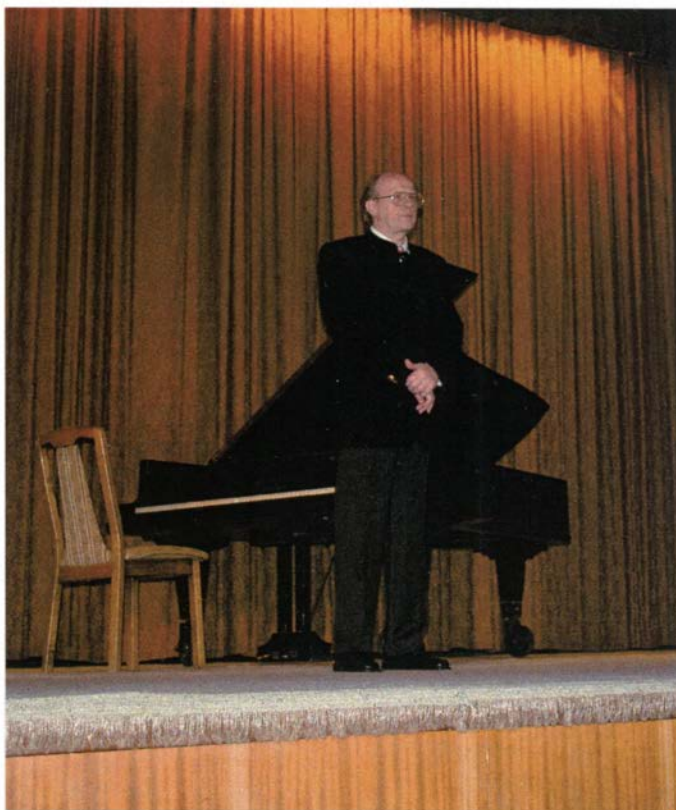
Kenedi Tibor

VISSZAEMLÉKEZÉS

a nagyatádi Zeneiskola első négy évtizedére
(1968 – 2007)

MÚLTIDÉZŐ XXIX./1.

Kenedi Tibor

Kenedi Tibor

VISSZAEMLEKEZÉS

a nagyatádi Zeneiskola első négy évtizedére
(1968 – 2007)

Nagyatád
2019

Kiadó:
Nagyatád Város Önkormányzata

Felelős kiadó:
Ormai István
polgármester

© Kenedi Tibor

ISBN 978-963-87153-4-0

Készítette
a nagyatádi Mini Nyomda Kft.
200 példányban

*Írásomat magánéletemben, munkámban
egyaránt leghűségesebb társamnak és
segítőmnek, Feleségemnek ajánlom.*

A nagyatádi Zeneiskola történetének a legelső és legjelentősebb eseménye kétségtelenül az 1968-as év nyarán, mégpedig július 23-án, a Járási Tanács vb. hivatalos helyiségében, a zeneiskola megalapítása tárgyában született megállapodást tartalmazó jegyzőkönyv volt, amelyből a zeneiskola megalapítására vonatkozó mondatot szeretném szó szerint idézni. „A Somogy megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága a Művelődésügyi Minisztériumtól zeneiskola fejlesztésre kapott mutatószámából 1968. szeptember 1-jén Nagyatádon 100 fő mutatószámmal /tanulólétszámmal/ és 4 fő tanári álláskerettel fiók-zeneiskolát létesít.”

A jegyzőkönyv a továbbiakban a megállapodó feleknek a létesítendő intézmény későbbi működéséhez szükséges anyagi és tárgyi feltételeire vonatkozó megállapodásait tartalmazta.

Rögzítésre került az is, hogy a megállapodás tárgyát képező intézmény a kaposvári Zeneiskola fiók-zeneiskolájaként kezdi meg működését.

A teljes és hivatalos neve: Kaposvári Liszt Ferenc Állami Zeneiskola Fiók-zeneiskolája Nagyatád.

Az esemény jelentőségére tekintettel feltétlenül meg kell emlékezni a jegyzőkönyv aláíróiról, akik a következők voltak: Hamvas János vb. elnökhelyettes, Horváth István művelődési osztályvezető, Gáspár István művészeti előadó, Merényi György a kaposvári Zeneiskola igazgatója, Gulyás József művelődési

osztály főelőadó a Megyei Tanács részéről, valamint jómagam a leendő zeneiskola képviselőjében.

Ez a dokumentum lett a nagyatádi zeneiskola irattárának első ügyirata.

Az út tehát nyitva állt, a lehetőség adott volt, és ez év őszén a növendéklétszámhoz rendelt 4 fős tanári álláskerettel előképző, hegedű, zongora főtanszakokon, valamint a kötelező tárgyi szolfézs szakon megkezdődött az állami zeneoktatás Nagyatádon.

Elismerés illeti Nagyatád akkori vezetőit, akik vállalták egy új, a közismereti iskolatípustól sok vonásában lényegesen eltérő művészeti iskola befogadását és a legalapvetőbb feltételek megteremtésével a zeneiskolai oktatás elindítását.

Rövid kitérőként talán érdemes emlékeztetni arra, hogy a korábban működő magán-zeneiskolákat az 1950-es évek elején államosították. Ebben nagy jelentőségű volt a zeneoktatás reformjáról szóló 1952. évi rendelet, mely egyértelműen kimondja, hogy „Alsó fokon a zeneoktatás a zeneiskolában folyik.”

Méltán lehettünk büszkék zeneiskoláinkra, mert viszonylag rövid idő alatt egy olyan zeneiskolai intézményhálózat jött létre, amelyre nem volt példa a világban.

A zeneoktatás reformja utat nyitott Kodály Zoltán zenei nevelésre vonatkozó zseniális meglátásainak és elképzeléseinek megvalósításához, azonfelül megteremtette a lehetőségét neves zenepedagógusok, zenei szakemberek által kidolgozott különböző útmutatók, módszertani anyagok létrejöttéhez, majd pedig ezek gyakorlati alkalmazásához, mégegyszer hangsúlyozva, hogy a reform legfőbb vívmánya és jelentősége a szervezet működésének (óratervezés, tanszakok...) valamint a tartalmi munkát meghatározó dokumentációknak (tantervek, zenepedagógiai irányelvek, útmutatók...) az állami zeneiskolák számára országosan egységes

bevezetésében és alkalmazásában rejlett – mint ahogyan az általános iskolákat sem lehetett helyenként eltérő módon szervezni, illetve működtetni.

Függetlenül attól, hogy abban az időben és még sokáig ezután is az „állami” megjelölés szinte minden szerv és intézmény elnevezésének kötelező elemét képezte, esetünkben a legfőbb tartalmát a szervezeti életre és a szakmai munkára vonatkozó egységes előírások és alapelvek alkalmazása szerint működtetett országos zeneiskolai hálózat jelentette.

Az említett tartalom szempontjából az „állami” megjelölés mintegy védjegyként szerepelt, kifejezésre juttatva, hogy nem egyszerűen egy kötelmeken kívül működő kis tanfolyamocskáról, hanem egy komoly szervezettséggel bíró és magas színvonalon álló, erős szakmai kontroll alatt működő intézményrendszerrel van szó. Különösnek tűnhet és egyben sajnálatos is, hogy ezt aényt sokszor még évtizedek múlva is bizonygatni kellett.

Sajnálatos, hogy mindazoknak az öröme, akik a zeneoktatásra vonatkozó és az akkor már meglehetősen kiforrott koncepció megvalósulását egy egységes oktatási struktúrában, valamint az egységes érvénnyel bíró tantervi dokumentációk alkalmazásában látták, azoknak öröme mégsem lehetett teljesen felhőtlen, mert a zeneiskola státuszának rendezetlensége, a magyar oktatás rendszerében elfoglalt helyének meghatározatlansága továbbra is beárnyékolta és végigkísérte a zeneiskolák működésének hosszú évtizedeit, sőt, a problémák egy része még ma is élő valóság.

Végeredményben nem a zeneiskolák legitimitásával volt baj, hiszen ezt a zeneoktatás reformjáról szóló és fent idézett rendelet egyértelművé teszi. A státuszuk rendezetlenségét jelentő valódi probléma a magyar oktatás rendszerében elfoglalt helyük meghatározatlansága volt.

A zeneiskolák történetében a zeneoktatást végigkísérő számtalan anomália, a zeneiskola, mint intézménynek és munkájának oly sok területén érezte negatív hatását, amiért úgy gondolom, hogy a megkezdett témakörrel még néhány rövid bekezdés erejéig feltétlen foglalkoznom kell.

Egy, a reform után 10 évvel megjelent törvény felsorolja az alsófokú oktatási intézmények körébe tartozó intézményeket, miközben, ennek ellenére a zeneiskolákról hallgat. A munkajogra, bérezésre vonatkozó rendelet a hatálya alatti részben megemlíti ugyan a zeneiskolát, ezen túl azonban nincsen tekintettel szakmai és szervezeti sajátosságaira, aminek következtében a zeneiskolák kínkeservvel igyekeztek a maguk területére adaptálni a közismereti iskolatípusra vonatkozó jogszabályokat. Ilyen bizonytalanság mellett a fenntartói irányítás részéről, a legjobb szándék mellett is, gyakoriak voltak a helytelen értelmezésből fakadó viták. Már eleve az alapkérdés nem volt tisztázott, vajon iskola-e a zeneiskola vagy valamilyen tanfolyam. Jogalkalmazás tekintetében – helyenként változóan – hol a közművelődés, hol a táncművészet és egyéb terület jogszabályait próbálták meg alkalmazni. Jellemző az államnak az állami zeneiskolákhoz, a saját (?) intézményeihez való viszonyára, hogy a szokásosan kiadott, az egyes tanévek rendjére vonatkozó rendeletek a zeneiskolákat egészen a 70-es évek végéig meg sem említik! Nehéz eldönteni, hogy a dolog mélyén nemtörődést, felelőtlenséget, tudatosságot, esetleg ostobaságot kellene feltételezni.

No, de változik a szín, „alig” 30 év elteltével, a 80-as évek fordulóján megtört a jég. A jogszabályok már az „alapfokú művészetoktatás”, esetenként a „zeneiskola” konkrét megjelölésével az alapfokú művészetoktatásra, illetve a zeneiskolákra vonatkozó külön szabályokat tartalmaztak. Végre az 1985-ös oktatási

törvény helyezi el elsőként az állami zeneiskolákat a magyar oktatás egészében. Jogos a felvetés, hogy vajon eddig illegálisan működtek? Lehet afelett vitatkozni, hogy egy ilyen kérdésben a 35 év sok vagy kevés akkor, amikor egy intézmény dolgozni szeretne, azonban a státuszának rendezetlensége, nem kevésbé a felemás helyzetet kísérő ingatag jogalkalmazás lépten-nyomon a fék szerepét töltötte be. Sokat mond az is, hogy először 1982-ben jelent meg önálló rendtartás a zeneiskolák számára.

Persze, ezzel még messze nincs vége ennek a bohózatnak, mivel a későbbi történések mutatják, hogy ha meg is jelent egy jól használható jogszabály, rövidesen hatályát veszítette, ami után újfent talajtalanul álltak a zeneiskolák vélhetően csak azért, mert a magát nagyon sokáig tartó rugalmatlan szemlélet egyszerűen nem volt képes kezelni a közoktatás intézményeinek strukturális és tartalmi sajátosságaitól több tekintetben eltérő zeneoktatás területét.

Nem szabad elfelejteni, hogy ez, a maga nemében megalázó helyzet, nem maradt meg a vezetés szintjén, hanem – ki tudja, milyen csatornákon keresztül – presztízsromboló hatásával alattomosan fertőzött a zeneiskolai munka minden területén, amellyel folyamatosan meg kellett küzdeni.

Talán az eddig leírtakból is látszik, hogy nem kívánom mondanómat téma szerinti merev tagolások, különböző fejezetekre történő felosztások keretei közé szorítani, már csak azért sem, mert a szakaszokra tagolás mozaikszerű töredezettsége miatt az egyes témakörök legfeljebb laza füzérként sorakoznának egymás mellé a történet viszonylagos egységének rovására, nem utolsósorban pedig az olvasmányosság kárára történne, már amennyiben

ezt a négy évtized alatt történtek nagy számából eredő, a terjedelmre is tekintettel lévő, szükségszerűen tömörebb fogalmazás lehetővé teszi. Viszont kétségtelen előnyét jelenti, hogy adott esetben az időben előre vagy hátra, szabadabb mozgást enged számomra.

Miután a jelenlegi és a hasonló történeteknek majd minden esetben az időrendiség adja a szilárd gerincét, azt a vezérfonalat, amelyen logikus sorrendben helyezhetők el az egyes konkrét események, ezért az időrendiségtől nem lenne tanácsos teljesen vagy akár jelentősebb mértékben eltekintennem. Nem is szándékom. Mindenesetre, annak ellenére, hogy az iskola történetének kronológiáját csak korlátozott mértékben hagyhatom figyelmen kívül, mégis remélem, hogy miatta az olvasmányosságra való törekvésem nem lesz az áldozata és egy elfogadható mértéken felül senkit sem kell terhelnem el is hagyható adatok halmazával.

Mielőtt az iskola történetét folytatnám, a későbbiek jobb megértése érdekében szeretnék még egy kitérőt tenni, amely, bár elsősre csupán személyes vonatkozásúnak látszik, azonban az idők folyamán meghatározó jelentőségűnek bizonyult az iskola életében, nemkülönben abban is, hogy jelenleg ezek a sorok megszülethetnek.

Kevés olyan eset adódik, amikor valaki munkába lépésének első percétől kezdve egészen nyugdíjba meneteléig azonos munkahelyen tölti aktív éveit, sőt, úgy hozza a sors, hogy mindezt egyben vezető beosztásban is teheti az első pillanattól kezdve. Velem ez történt. Eltekintve attól, hogy ez mennyire szerencsés, avagy nem, jelen pillanatban az előttem álló feladat szempont-

jából mindenképpen egy szerencsés véletlennek tekinthető, amely most nagymértékben megkönnyíti a dolgomat abban, hogy az iskola első négy évtizedének történetét papírra vessem. Ennek köszönhetően bőségesen kamatoztathatom mindazt az előnyt, amelyet e vezető beosztásban töltött viszonylag hosszú idő során az iskola valamennyi eseményében, történéseiben, nemkülönben az iskola életének alakításában, arculatának formálásában való közvetlen részvételem nyújtott számomra. Minden, ami megtörtént, annak egyidejűleg résztvevője, első számú tanúja és átélője voltam. Mindent láttam és átéltem, jót és kevésbé jót, netalán időnként a rosszat is.

Amikor pályám vége felé közeledtem, sőt, még nyugdíjba menetelem után az első néhány év során is, elhatározott szándékomban állt, hogy valamilyen formában megörökítem az iskola addigi történetét. Azonban a konkrét megvalósítás módozatain gondolkodva, a kivitelezéssel kapcsolatban egyre több probléma merült fel annak ellenére, hogy a szóban forgó évtizedek eseményeit pontos dátummal és részletes leírással megörökítő feljegyzéseim halmaza állt rendelkezésemre. Talán éppen ez a bőséges forrásanyag volt az akadály? Ma sem tudom eldönteni.

Mindenesetre akkor két lehetőséget láttam. Egyfelől a konkrét események, időrendben megjelenítő évszámokkal, dátumokkal operáló, nagyon részletes felsorolását az éppen adott történésre való rövid szöveges utalással, kiegészítve számtalan kimutatással, statisztikával és egyéb számszerűsített mutatóval, mely esetben egy kutatónak, esetleg levéltárosnak mindez vélhetően csemege lett volna, azonban szinte biztos, hogy az olvasók számára már egyáltalán nem. Egy másik alternatívaként, mindent beolvastva egy leíró, szöveges szerkezetbe, mely az olvasó szempontjából valószínűleg nem lett volna sokkal jobb megoldás.

Utóbbi esetben a számok tömege teljesen szétszabdalta volna a szöveges tartalmat. Ráadásul ez a feldolgozás azon kívül, hogy meglehetősen időigényes, hatalmas terjedelmet is sejtetett.

Tehát ekkor, az efféle meg gondolásokból adódó bizonytalanság miatt egyelőre letettem a tervemről és halogattam, bár véglegesen nem mondtam le róla.

Ahogy múlt az idő, teljesen megfeledkeztem arról, hogy az iskola ötven éves évfordulója közeledik és a korábban említett oknál fogva esetleg nem zárható ki egy felkérés az iskola történetéről szóló anyag összeállításában való részvételre.

Jelenlegi elhatározásomban, hogy belefogtam a történet megírásába, ahogy én láttam és megéltem, a döntő impulzust Ormai István polgármester Úr megkeresése, illetve felkérése, főleg kedves és meggyőző rábeszélése jelentette.

Teljesen világossá vált – és ez az említett felkérésben is benne rejlett – hogy a zeneiskola volt és jelenlegi tanárai közül feleségemmel együtt mi vagyunk egyedül azok, akik az iskola létesítésétől kezdve munkaviszonyunk egészét ennél az intézménynél letöltve, közvetlen tapasztalataink és élményeink birtokában, mintegy a szemtanú hitelességével, talán a leghívebben lennének képesek felvázolni iskolánk történetét, felhasználva azt a lehetőséget, hogy szükséges esetekben az egyes mozzanatokról az emlékezetünkben élő emlékképek összevetésével még pontosabbá tegyük azokat. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy ha elzárkózom e lehetőség elől, a más forrásokból nehezen vagy egyáltalán nem rekonstruálható történések velünk együtt vesznek el, örökre. Ilyen meg gondolások után nehéz lett volna nemet mondanom.

Elhatározásomban feltétlen szerepet játszott és meg gondolásra adott okot még az is, hogy amennyiben valaki, mint kívülálló, csak a rendelkezésre álló különböző dokumentumok és elbeszé-

lések alapján kísérelne meg egy áttekintést adni az iskola történetéről, vajon mennyivel lenne szegényesebb a történet annál, amennyi többletet a közvetlen átélt események szubjektív élménye adhat hozzá az adatok és szikár tények halmazához.

Ugyanakkor az is tény, hogy ez a már többször megfogalmazott közvetlen érintettség magában hordja az elfogultság és a túlságosan személyes hangvétel veszélyét, ami az egyes dolgok súlyának, jelentőségének megítélésébe bezavarhat, mert számomra egy adat, egy esemény nem csak izoláltan egy számot vagy egy történetet jelent, hanem egy megelevenedett múltbeli eseményt, annak majd minden összetevőjével és körülményével, sokszor még a legapróbb részleteivel együtt is.

Természetesen a személyes hangvételt vállalom, ugyanakkor igyekszem a történet folyamán mindig elfogulatlan és főleg tárgyilagos maradni, nincs szándékomban elhallgatni sem a rosszat sem a jót.

Amint szaporodnak a sorok továbbra is szükségét látom annak, – ahogyan a korábbiakban tettem – hogy alkalomadtán, ha néha csak egy villanásnyi időre is, kilépjek jelzett témám szűkebb keretei közül és mondandómat egy kissé tágabb összefüggésbe helyezve folytassam tovább iskolánk történetét, hiszen ez a történet szervesen összefügg általában a zeneiskolák párhuzamosan futó történetével és nem utolsó sorban a magam elgondolásaival, törekvéseivel és korábbi terveimmel úgyszintén. Reményeim szerint, így nem csak más megvilágításba kerülnek, hanem még érthetőbbé válnak majd az egyes események, mert

feltételezem, hogy kevésbé érthetők meg a rajtuk túlmutató összefüggések nélkül, önmaguk száraz tényei alapján.

Folytatva a történetet, tehát ott hagytam abba, hogy született egy jegyzőkönyv a zeneiskola megalapításáról.

A zeneiskola elhelyezésére a Széchenyi téri iskola első emeleti helyiségeit bocsátották rendelkezésünkre. Egyébként célszerűbb most és később is a címe: Széchenyi tér 25. alapján tájékozódni, vagy úgy, mint a régi Széchenyi téri iskola, mert vele kapcsolatban nem egyszer több különböző megnevezést használó hivatkozásokkal is találkoztam.

Növendékeinket a Művelődési Ház keretein belül működő zeneoktatói munkaközösségtől átvett tanulók alkották. Több helyen bevett gyakorlat volt, hogy ahol nem működött állami zeneiskola, márpedig ebben az időben jobbra csak a megyeszékhelyek részesültek ebben a lehetőségben, ott néhány zeneiskolai tanár, munkacsoportot vagy munkaközösséget létrehozva oktatták a jelentkezőket. Elhelyezésüket és az oktatás legszükségesebb eszközeit a Művelődési Ház biztosította. Ugyanúgy az oktatók bérezését is.

A megalakuló zeneiskola tanári létszámába a megelőzően működő munkacsoport két tanárát is átvette, akik ezt követően az állami zeneiskolai oktatás keretei között folytatták tovább munkájukat.

Korábban, a Művelődési Házban, az állami zeneiskolák működésére vonatkozó előírásokhoz képest sokkal kötetlenebb keretek között, megközelítően szakkör jelleggel folyt a zeneoktatás. Ugyan útmutató gyanánt használták az állami zeneiskolák

számára készült tanterveket, azonban előírásaik nem voltak kötelező jellegűek számukra. Ebből adódott, hogy a növendékek egy részénél a végzett anyagmennyiség és az adott osztálynak megfelelő tudásszint tekintetében eltérés mutatkozott az azonos zeneiskolai osztálybesorolásokhoz képest.

Ebből adódóan, esetenként elkerülhetetlen volt, hogy bizonyos korrekciókat hajtsunk végre, azaz, amennyire lehetett, szinkronba hozzuk a növendékek tudásszintjét az egyes zeneiskolai osztályokra meghatározott követelményekkel.

Igyekezünk óvatosan eljárni, mivel nyilvánvaló volt, hogy abban az esetben, ha valakit a meghallgatások alkalmával ismét az előző évi osztályába, netalán egy évvel alacsonyabb osztályba sorolunk be, ezt az illető növendék egyértelmű kudarcként éli meg, mert a mögötte rejlő szakmai cél felismerése már életkoránál fogva sem volt elvárható, következésképpen félő volt, hogy ez a szükséges lépés negatív hatással lesz a későbbi munkánkra. Erre tekintettel, alapos mérlegelés után, amikor csak lehetett, óvatosan jártunk el és ha lehetett továbbengedtük azzal az elhatározással, hogy az eltéréseket majd az évi munka során fogjuk korrigálni.

Ebből következett az a kezdeti munkatervekben megfogalmazott és néhány évig visszatérő fontos szakmai feladat, amelyet szintrehozásként jelöltünk meg. Úgy is meg lehetett volna fogalmazni, hogy felzárkóztatás, de mindenképpen az adott osztályra a tanterv által előírt tudásszint elérését jelentette. Tény, hogy ez főleg a tanár számára nem volt túl egyszerű feladat, persze az érintett tanuló számára sem.

Mindettől függetlenül az oktatás megkezdéséhez szükséges oktatómunka közvetlen szakmai feladatainak meghatározása és megszervezése, valamint az oktatás megkezdése bizonyult a könnyebbnek. Vele párhuzamosan minél előbb ki kellett alakítani

azokat a szervezeti kereteket, amely a szakmai munka stabil hátterét és működésének feltételét jelentette, azaz létre kellett hozni a zeneiskolát mint szervezetet, valamennyi fontos kellékével együtt, mert nem szabad elfelejteni, hogy maga a zeneiskola, mint szervezet, ekkor még ugyancsak a kezdeti stádiumában volt. A zeneiskola munkájának megszervezésekor figyelembe kellett venni és alkalmazni az állami zeneiskolák működését szabályozó tanterveket, az adminisztrációs tevékenységre vonatkozó szabályokat, jogszabályok egész sorát és még nagyon sok egyebet, melyek jó része még új és ismeretlen volt számunkra.

Volt tehát egy épület néhány tanteremmel, lassan rendelkezésünkre álltak a legszükségesebb bútorok, valamint berendezési tárgyak is, melyek ugyan régi, használt jószágok voltak, mégis nagy örömünkre szolgáltak. Ettől eltekintve egyéb, szinte semmi. Pedig szükségünk lett volna például az irodai munkához írószerve, papírra és egy csomó másra, ami az adminisztratív tevékenység elengedhetetlen kelléke, másfelől a tantermekbe, főleg a szolfézs terembe elsősorban krétára, szivacsra és általában a megfelelő oktatómunkához elengedhetetlen egyéb dologra is.

Ha azt pillanatnyilag nem is tudtam, miképpen oldom meg a felmerült gondokat, csak abban voltam biztos – és ez szerencsére szinte mindig így volt – hogy bármilyen feladatról van szó, rövidesen meg fogom találni a megoldást. Egyébként is, huszonéves korban jóval kevesebb meggondolással él az ember, mielőtt cselekszik. Egyre azonban nagyon vigyáztam, hogy képletesen szólva, ne menjek neki a falnak.

Visszagondolva ezekre az időkre, nem egyszer adódtak olyan események amelyeknek ma már főleg a humoros oldala merül fel,

mint például akkor, amikor az irodai munkához szükséges írópapírért szinte naponként jártam át a közeli járási tanácsra, mert néhány lapnál többet nem kaptam egyszerre.

Ma is élénken emlékszem arra is, amikor a hivatalos levelezéshez és egyéb adminisztratív munkák elvégzéséhez – szintén a járási tanács segítségével – sikerült szert tennem egy öreg írógépre, mekkora örömmel vittem át az iskolába.

Egyébként ez az írógép, egy nagyon régi Remington – nem tudni, honnan került elő – valószínűleg egy, már leselejtezett eszköz volt. A csámpás betűk olyan sorokat húztak, melynek koreográfiáját egy részeg ember is megirigyelhette volna. Az adott pillanatban mégis sokat ért. Néhány órai javítgatás után a korábbiakhoz képest egészen elfogadható állapotba sikerült hoznom. Persze, meglehetősen más idők jártak akkor. Számptalan, ma legfeljebb eldobandó apróság is hihetetlen megbecsülésnek örvendett abban az időben.

Talán természetes, hogy ugyanakkor adódtak olyan dolgok is, melyeket már erőltetve sem lehetett a humoros oldaláról felfogni.

A célzás elsősorban épületünk állapotára vonatkozik. Amennyire helytállóak az ismereteim, ez a létesítmény valamikor az 1900-as évek elején épült, iskolai oktatás céljára. Amikor birtokba vettük az emeleti részt, érthető módon már egy korszerűtlen, lehasznált épületről volt szó, sok hibával. A nagy, kerek vaskályhákkal történő fűtéssel is nagyon sok gondunk akadt. Nemkülönben a gyakori tetőbeázásokkal. Egyes tantermekben, azok egyik sarkában sokszor úgy folyt az oktatás, hogy több helyen lavórba és vödörökbe csöpögött a beázott plafonról lehulló esővíz.

A problémák sorát bonyolította, hogy az épület földszintjén a Posta egy műszaki részlege működött. A velejáró zaj és a zárt kapualjban a gyakorta felhangzó motorberregés az egész épületet betöltötte, sőt jó öblösen felerősítette. A földszint másik részén lévő teremben – ha jól emlékszem – délben általános iskolások étkeztek. Az emelet egy általunk nem használt tantermében pedig politechnikai oktatás folyt gyakori csoportváltásokkal, amit – természetesen – nem az áhítatos csend jellemzett.

Miután a zeneiskolai órák beosztása és egész szervezeti struktúrája teljesen eltér az általános iskolaitól, az előbb felvázolt helyzetből következik, hogy az egyik legfontosabb kívánalmat, a zeneiskolai órák zavartalanságát képtelenség volt biztosítani. Főképpen a délelőtti órákban állandó zaj és zsvaj közepette tanítottunk.

Az 1968-as esztendőben a zeneoktatásban történt nagyarányú létszámfejlesztéssel párhuzamosan, az iskolák alapításával és működtetésével felmerülő feltételek megteremtése elmaradt, legjobb esetben is elégtelennek bizonyult. Kár lenne elhallgatni, hogy ennek következtében, különösen a kezdeti években, sőt évtizedben, a zeneiskolák tekintélyes része nagyon nehéz időket élt át, köztük a nagyatádi is. Már ebben az időben is nehéz volt megérteni, hogy a feltételek nélküli fejlesztések hátrányait a zeneoktatásban tevékenykedő gyakorló szakemberek hogy-hogy nem látták előre. Valójában ők látták és a létszámfejlesztéssel járó feltételek hiányát szóvá is tették, csak éppen a döntéshozók nem vették figyelembe figyelmeztetéseiket és javaslataikat.

Végeredményben mit sem változtat ezen a mulasztáson az a tény, hogy ugyanakkor a zeneoktatásban részesülők számának jelentős növelését célzó intézkedések mögött, alapvetően nagyon méltányolható törekvések és elképzelések húzódtak meg.

Tény, hogy a zeneiskolák működtetéséből eredő feladatok ellátásában a helyi igazgatási szervek magukra maradtak. Mivel eddigi gyakorlatukban nem találkoztak ezzel az intézménytípussal, így, érthető módon, nem ismerték de nem is ismerhették működésének sajátosságait és szükségleteit.

Ebből következett, hogy iskolánk, működésének megkezdését követő valamivel több mint 10 éve során több esetben volt kénytelen a jobb körülmények és az ettől várható konszolidáltabb működés reményében más-más helyre költözni.

Az épületre vonatkozó gondjainkat azért is kívánom nagyobb hangsúllyal kiemelni, mert ebből eredő körülményeink egyrészt sok kellemetlenséget okoztak, másfelől egy idő után komolyan felvetették számunkra, hogy lehetséges-e, illetve érdemes-e tovább várni és próbálkoznunk.

Mindenesetre az előbbi probléma azon túl, hogy némiképp megviselt bennünket és beárnyékolta mindennapi munkánkat, makacsságunk (csak magamat és feleségemet minősítve mondom) nem engedte meg, hogy könnyen feladjuk. Végül is annak köszönhető, hogy nem adtuk fel, mivel mindig is végtelen szívóssággal és kitartóan ragaszkodtunk ahhoz, amit egyszer már elkezdtünk. E tulajdonságunk eredményességét később az idő mégis csak igazolta, bár alakulhatott volna sokkal rosszabbul is. Viszont, ezt ki tudhatta előre?

Az iskola megalapításakor a már jelzett 100 fős növendéklétszámot meghaladó és elutasítani nem kívánt jelentkezők miatt a tényleges létszám már kezdetben 120 fő körül állapodott meg. Miután a következő években is hasonló helyzet állt elő, növendéklétszámunk 50 fővel történő megemelésétől szóló kérvényünk jóváhagyását követően az 1971/72-es tanévtől már 150 zeneiskolás tanulóval folytattuk munkánkat.

A létszámnöveléssel először is elértük azt, hogy férőhely hiányában nem, legfeljebb a felvételi vizsgán elért alacsonyabb ponthatár miatt voltunk kénytelenek néhány felvételizőt elutasítani.

Évente a 6 alaposztályt elvégzők és az időközben kimaradók helyére általában 20-30 jelentkező felvételére nyílt lehetőségünk. Ezután a túljelentkezés megszűnt, a 150 fős férőhely betöltése pedig biztosítottá vált. Mindez persze nem jelentette azt, hogy a létszámemelkedéssel párhuzamosan a tanári létszám növekedése is lépést tartott. Már ekkor egyre jobban érződött a rövidesen krónikus méreteket öltő zeneiskolai tanárhiány, egyre nehezebb volt egy vidéki kis zeneiskola álláshelyeit betölteni. Miután a zeneiskoláknak egyik elsődleges és fontos célja volt a zeneoktatásban résztvevők körének fokozatos növelése, ezért arra törekedtünk, hogy a növendéklétszám csökkenése nélkül a felmerülő tanítási órákat ellássuk, ami csak úgy volt lehetséges, mert más választásunk nem maradt, ha az ellátatlan tanítási órákat a meglévő tanári állomány látja el. Ez pedig rendkívül magas heti tanári óraszámokhoz vezetett.

Ami a tanszakokat illeti, a legnagyobb érdeklődés a zongora tanszak iránt nyilvánult meg, mint a zeneiskolákra általában jellemző tendencia. Akkor és későbbiek folyamán egyaránt a zongoratanulás dominált a hangszerválasztás során, holott terjedelmére tekintettel ennek a hangszernek az elhelyezése, továbbá a

családokat megterhelő magas ára miatt nem a legpraktikusabb választás, összehasonlítva például egy hegedűvel, amelyből ráadásul kölcsönhangszert biztosított az iskola – ahogyan más zeneiskolák is – főleg abból a meggondolásból, hogy a tanulók növekedésének ütemében egy-két évente ne legyen szükség új és nagyobb méretű hangszer megvételére, egyben nem elhanyagolható célból e hangszer választásának ösztönzéseként.

A zeneiskolai oktatás megkezdésétől számítva, túljutva a kezdet legfőbb nehézségein, megközelítően négy év után értek be a feltételei annak, hogy az iskola, falai közül kilépve, megjelenjen a város közművelődési, kulturális életében. Mindenképpen szükség volt e négy év alapozó munkájára, hiszen a szakmai munka, valamint a szervezeti élet alapjainak megteremtése, a növendéklétszám stabilizálása és még számos egyéb feladaton kívül tanácsos volt megvárni azt is, hogy a zeneoktatásnak, pontosabban a zeneiskola, mint új iskolatípus működésének egykor majd hagyományként tekinthető elemei, legalább csírájában már észlelhetők legyenek.

Az 1974/75-ös tanévtől rendszeressé váltak növendékhangversenyeink és egyéb zenei rendezvényeink, ezen kívül a zeneiskola tanárai szintén bekapcsolódtak Nagyatád kulturális és művészeti életébe. Minderről majd később bővebben lesz szó.

Most azonban valamelyest vissza kell lépnem az időben, mert közben több jelentős esemény is történt.

Nagyatád 1971 tavaszán városi rangot kapott. A várossá válás az intézményekre nézve sem maradt minden hatás nélkül.

Kétségtelen, hogy számunkra nem kevésbé jelentős eseménynek számított, amikor 1973 őszén a zeneiskola önállóvá vált. Az önállóság sok tekintetben nagyobb mozgásteret és több lehetőséget kínált a korábbiaknál.

Közben, 1973-ban, megnyílt az újonnan felépült művelődési ház, a Gábor Andor Művelődési Központ. Ahogyan a későbbiekből kitűnik, az elkövetkezendő néhány év során intézményeink közvetlen és meghatározó befolyást gyakoroltak egymásra.

Mielőtt azonban rátérnék arra, miként fonódott össze a két intézmény sorsa, házunk táján még egy újabb, legalábbis számunkra fontos történet játszódott le.

Iskolánk megalakulása után néhány évvel, még annak önállósodása előtt tudomásomra jutott, hogy a tőlünk mintegy 25 km-re fekvő Csurgón többen is érdeklődtek zenetanulással kapcsolatos lehetőségek felől. Felmerült a gondolat, hogy ha így van, semmiképpen sem szabadna kihasználatlanul hagyni. Miután meggyőződtem róla, hogy tényleg valós igényről van szó, rövidesen felvettem a kapcsolatot Csurgó illetékes vezetőivel, ismertetve a kihelyezett tagozat létesítésére vonatkozó tervünket. Mindez 1972-ben történt. Miután elképzeléseinket jóváhagyólag elfogadták, magam is meglepődtem, hogy megbeszéléseink után milyen gyorsan peregtek az események.

Ez év őszén már rendelkezésünkre állt a kérvényezett 50 fős létszámkeret. Rátérhettünk az oktatás közvetlen előkészítésére, mely ősszel meg is kezdődött. Miután Csurgó sem bővelkedett

használaton kívüli és éppen zeneiskolai oktatás céljára megfelelő épületekben, ezért csak azt a lehetőséget állt módjukban felajánlani, hogy a Művelődési Ház egyik kis termében szorítanak helyet a leendő oktatás számára. Más lehetőség pillanatnyilag nem adódott.

Ennélfogva az oktatás céljára egy elég kicsi, az előtérből nyíló termet kaptunk, ami az egyéni hangszeres órák számára még csak megfelelt, azonban a csoportos, azaz szolfézs órákon rendkívül nagy volt a zsúfoltság. Mégis az előbb említettek jelentették a kisebb bajunkat. Ugyanis az előtérben – nem is tudom, hogy pontosan milyen néven illessem, söntés, büfé, avagy egyéb, mert a lényegen mit sem változtat – szeszesített lehetett kapni és fogyasztani. Miután a zeneiskolai órák általában délután, megközelítően az esti órákig tartanak, a tanítási órára érkező gyerekeknek – ugyan nem mindig, de sok esetben – az idő múlásával arányban elittasodó vagy lerészegedő, illetve részeg emberek között voltak kénytelenek megközelíteni a tantermüket, rosszabb esetben órájuk megkezdéséig ott várakozni.

Emlékszem, hogy először anyaiskolánk és felettes szerveink részéről is némi tanácstalanság és fejcsóválás fogadta tervünket, miszerint egy fiók-iskola kihelyezett tagozatot létesít. Miután erre az esetre vonatkozó jogszabály nem volt, elképzelésünk zöld utat kapott. A későbbiekben úgy alakult, hogy a nagyatádi fiók-zeneiskola kihelyezett tagozataként indult csurgói zeneoktatás (hossza miatt a teljes megnevezést elhagyom) 1 év múlva, a nagyatádi iskola önállósodása után, átminősült fiók-zeneiskolává, pontosabban a nagyatádi zeneiskola fiók-zeneiskolája lett.

Szerencsére, a tagozat első elhelyezésének problémáival és ebből eredő ideiglenes jellegével Csurgó vezetői is tisztában voltak, értették azokat, és megvolt a szándék egy megfelelőbb, jobb elhelyezés megteremtésére, ami pár év múlva meg is valósult.

1976 őszére készen állt a Csokonai utca 17-es szám alatt egy meglehetősen régi földszintes, akkor már többlakásos, egykor talán középület egyik megürült és átalakított, közvetlen megelőzően napközisek elhelyezésére szolgáló lakása. Mint mindannyi régi épület, bármilyen felújítás, átalakítás után továbbra is magában hordozza a belső terek nyirkos, dohos levegőjét, azonban ezt leszámítva, birtokbavétele mégis megkönnyebbülést és örömet jelentett, hiszen végre hozzájutottunk egy saját rendelkezésű önálló épületrészhez, megfelelő számú tanteremmel és kiszolgálóhelyiségekkel együtt. Ráadásul az oktatás zavartalanságát is biztosítani lehetett. Mindenesetre nagy lépés volt a korábbi állapotokhoz képest.

Később, a helyi törekvések nyomán a csurgói fiókiskola tervbe vett önállósításának előkészítéseként egy szintén régi, meglehetősen nagy földszintes épület átalakítása kezdődött meg, emlékezetem szerint 1982-ben. Rövidesen ebben az épületben folytatódott az oktatás, majd fiók-iskolánk 1985-től mint önálló iskola működött tovább.

Az az igazság, hogy nem is bántuk tagintézményünk elszakadását, mivel időközben a nagyatádi iskola feladatai jelentősen megnövekedtek, emelkedett a növendéklétszám, bővültek a tanszakok, a szokásos rendezvényeink mellett egy megyei verseny megrendezésébe is belefogtunk. Így figyelmünk és munkakapacitásunk egyre nagyobb hányadát kötötték le az anyaiskola feladatai miáltal egyre nagyobb terhet jelentett csurgói fiók-iskolánk működtetésével összefüggő kötelezettségeink ellátása.

A csurgói tagozattal kapcsolatban még van valami, amiről semmiképpen sem szeretnék megfeledkezni és egyáltalán nem rangsorolás kérdése, hogy nem az elején foglalkoztam vele.

Pont akkor, amikor szóba került a tagozat létesítése, sőt, rövidesen valósággá vált és a tanári álláshely betöltése egyre aktuálisabb lett, ismerősök révén bemutatnak nekem egy fiatalembert, aki állást keresett és érdekelte ez a lehetőség.

A fiatalember a berzencei Czmerk György volt.

Hamar kiderült, hogy látásból még pécsi éveinkből ismerjük egymást. Többszöri megbeszélésünk során nagy vonalakban felvázoltam a várható feladatokat, emellett több dolgot részletesebben is átbeszéltünk. Ősztől már a tagozat tanáráként megkezdte a munkát.

Kényszerű okok miatt egyedül látta el a tagozat oktatását, a zongora és szolfézs órákat egyaránt. Rendkívül magas heti óraszám mellett törődött a tagozat napi működése során felmerülő feladatokkal is. Ily módon, egyik pillanatról a másikra olyan körülmények közé és olyan „hajtásba” került bele, amihez képest minden későbbi helyzet és feladat már csak könnyebb lehetett.

Nagyfokú ügyszeretete és precizitása, rendkívül jó zenei érzéke és tehetsége hamar megmutatkozott növendékei felkészültségében és eredményeiben, nemkülönben az iskola fejlődésében, megerősödésében, ezáltal az egész tagozat szakmai színvonalában egyaránt.

Tény, hogy fáradhatatlan és jó szakmai munkájának köszönhetően maradt fenn a csurgói zeneiskolai oktatás a nehézségek ellenére is.

Időközben egyértelművé vált, hogy a zeneoktatással és általában a művészettel, hasonlóképpen a zenei neveléssel és még számos egyéb kérdéssel kapcsolatos nézeteink meglehetősen

közel állnak egymáshoz, adott dolgokban nem egyszer nagyon hasonlóan vagy éppen megegyezően vélekedünk.

Ezek után már nem volt kérdés, hogy a nagyatádi zeneiskola helyzetének rendezése után – elsősorban tárgyi körülményeinkre, elhelyezésünkre gondolok – a lehetővé vált igazgatóhelyettesi megbízás betöltését személyével kívántam megoldani, mert tudtam, hogy mekkora előnyt jelentene az egész intézmény munkájára és fejlődésére nézve, (nem utolsó sorban számomra sem volt mindegy, hogy kivel dolgozom együtt) ha a szakmával kapcsolatos legfontosabb kérdésekben a vezetők elképzelései és nézetei alapvetően azonosak, így ezt a lehetőséget nem akartam kihasználatlanul hagyni.

Amiért Czmerk György személyével kicsit részletesebben foglalkoztam, azt nem kizárólag a csurgói tagozatnál, majd fiókzeneiskolánál végzett jó munkája, továbbá a nagyatádi zeneiskolánál betöltött, szintén jó és lelkiismeretes igazgatóhelyettesi tevékenysége indokolja, hanem még egy további oka is létezik, nevezetesen az, hogy a nagyatádi zeneiskolának a harmadik olyan dolgozója volt, aki a leghosszabb időt töltötte az intézmény kötelékében, mert jelentkezését követően, a nagyatádi zeneiskola megalakulása után mindössze négy évvel már a zeneiskola tanárai közé tartozott. Így az iskola több évtizedes történetében ő is az események nagy részének közvetlen megélője vagy tanúja volt.

Most pedig, a csurgói intermezzo után, folytatom a nagyatádi iskola történetét onnan, ahol abbahagytam, mégpedig attól kezdve, hogy a Gábor Andor Művelődési Központ és a Nagyatádi Állami Zeneiskola kényszerházasságából eredően, a közös fedél

alatt működő két intézmény sorsa miként alakult, milyen előnyök és hátrányok származtak e kényszerű együttélésből.

A zeneoktatás céljára szolgáló korábbi épület elhanyagolt állapota és alkalmatlansága miatt átmeneti megoldásként az új Művelődési Központ épületében kaptunk helyet, ahol az alagsorban hangszeres oktatás céljára kialakított 2 helyiséggel, valamint ugyanezen célból a felette lévő 3 öltöző használatával rendelkezünk.

A hangszeres oktatásra szolgáló helyiségekkel részben sokkal korszerűbb és egyértelműen jobb körülmények közé kerültünk. Az alagsori helyiségek rendelkeztek azzal az előnnyel, hogy viszonylag zavartalanul folytatódhatott az oktatás. Az átköltözéssel végre elhagyhattuk a korábbi túl nagy és rideg tantermek olajos padlóját, valamint megszabadulhattunk a fűtés hibái miatt a falaktól kezdve a berendezési tárgyakon át a ruházatunkig mélyen beivódott széngáz kellemetlen szagától.

Az alagsor, pontosabban az, ami kialakítása előtt a helyén volt, eredeti funkciója szerint egyáltalán nem emberi tartózkodás célját szolgálta. Itt futottak a fűtés, a vízvezeték és a szennyvízelvezetés csövei. Sok köbméter föld kihordása árán lemélyítve és az így nyert alig több mint két méter magasságúvá vált teret falakkal elválasztva oktatótermekké alakították. Kissé rafináltan kellett fogalmaznom, mert tantermeknek nevezni túlzás lett volna. A nagyjából fejmagasságban futó csöveket persze nem lehetett elmozdítani, máshová tenni.

Ami az oktatás zavartalanságát illeti, az öltözők használatáról ezt már egyáltalán nem lehetett elmondani, mivel a különböző rendezvények és színházi előadások idején biztosítani kellett azok eredeti funkciójának megfelelő használatát, azaz az ott tanító tanár vagy tanárok összeszedték a legszükségesebb eszközeiket és

igyekeztek valami megfelelő helyet találni, ahol folytathatták az oktatást. Ez azonban nem mindig sikerült. Az előbbiekből következik, hogy az öltözőket, az oktatás jellegének megfelelően sem berendezni, sem dekorációval ellátni nem lehetett.

Az adott helyzetből adódóan, a két eltérő intézménytípus rendeltetészerű működéséből eredő és egymásra nézve zavaró hatások persze kölcsönösek voltak. Azonban, mint elkerülhetetlen adottságot tudomásul vettük és mindkét intézmény alkalmazkodott hozzá.

Attól függetlenül, hogy összességében új elhelyezésünk sem tett eleget a zeneoktatás számára megkívánható követelményeknek, bizonyos szempontból mégis sokkal jobb volt a korábbinál, már amennyiben elfogadjuk, hogy néha nagy a különbség a rossz és rosszabb között.

Anélkül, hogy kevésbé jelentősnek látszó dolgok felemlítésével untatnák bárkit is, a korábbiakban szóba hozott problémákon kívül még kettővel szeretnék foglalkozni. Egyik, hogy intézményünk szervezetileg nem egy helyen működött, hiszen a szolfézs, azaz csoportos oktatásra nem lévén hely, e célra az Általános Iskola (akkor még csak egy általános iskola volt) Aradi utcai régi szárnyában kaptunk egy tantermet. Itt hatványozottan ismétlődött meg a tanítás rendjében, órabeosztásában és egyéb sajátosságaiban egymástól erősen eltérő két iskolatípus nyugodt és zavartalan oktatásra vonatkozó követelményeinek összeférhetlensége. Az oktatás zavartalanságát szinte alig, vagy egyáltalán nem voltunk képesek biztosítani.

A másik, elsősorban rám nézve nagyon kellemetlen, pontosabban munkámat hátráltató, nemegyszer komoly mértékben akadályozó tényezővé vált, hogy a termem egyszerre volt tanterem, igazgatói iroda és tanári szoba. Igaz, hogy itt már a takarítói szoba funkcióját nem kellett ellátnia, mint a korábbi helyünkön. Ilyen körülmények között, több mint tíz évig vezetői feladatokat ellátni, finom megfogalmazással élve is, rendkívül terhes volt.

A két intézmény, a korábbiakban kényszerházasságnak említett együttélésének azonban nem kevés haszna és hozadéka is keletkezett mindkét fél számára.

A művelődési házak alapvetően közművelődési funkcióval és tevékenységgel rendelkeznek, míg a zeneiskolák az alapvetően oktatási-nevelési feladataik mellett, jellegükből adódóan, időnként a közművelődés terén is megjelennek. Adott volt tehát a közös találkozási pont, amely az együttműködést meghatározta. Saját tapasztalatainkat és szakterületünk sajátosságait felhasználva, zenei rendezvények, műsorok szervezésében és kivitelezésében gyakran működtünk együtt.

Nagyon értékes volt részünkre a Művelődési Központ színházterme, amely jól eltalált, kiváló akusztikája révén, hangversenyeink és egyéb zenei rendezvényeink állandó helyszíne lett nemcsak ottlétünk idején, hanem a későbbiek folyamán is. A magam részéről sokra tartottam ezt a jó akusztikával rendelkező színháztermet, mert a színpadon megszólaltatott hangszer ott ugyanolyan telten szólt, mint a terem más részeiben. Nagyon nehezen tudnám érzékeltetni azt a bénító érzést, amikor a „süket” színpadon az előadó alig hallja a saját játékát, miközben a nézőtérén már más a helyzet.

A Művelődési Központban eltöltött idő alatt kísérletet tettünk tanszakaink bővítésére. A meglévő zongora és hegedű tanszak mellett fafúvós és rézfúvós oktatást is szerveztünk. Mivel tanárhiány miatt az álláshelyek betöltése egyenlő volt a lehetetlennel, Kaposvárról kijáró oktatókkal igyekeztünk megoldani az új tanszakok tanerőigényét. Sajnos a már ígéretesen fejlődő rézfúvós tanszakunk működése, oktatónk betegsége miatt, pár év múlva megszakadt. Helyét nem tudtuk betölteni. Majdnem a megszűnés sorsára jutott a fafúvós tanszaknak is, azonban az oktatás továbbfolytatását más, szintén Kaposvárról kijáró új oktatókkal sikerült megoldani.

Feltétlenül említést érdemel, hogy átköltözésünk idején – költségvetési pótelőirányzatból – lehetőségünk nyílt az addigi nagyon szerény és több vonatkozásában elégtelen hangszerállományunk fejlesztésére. Ezidőben történt beszerzéseink között szerepelt 3 darab márkás, ám használt zongora, melyekből egy, hangversenycélokra is megfelelő zongorát, a Művelődési Központtal megállapodva, a ház színpadán helyeztünk el, hogy a két intézmény zenei rendezvényei számára az addig e célra igénybe vehető és hiányzó megfelelő eszköz lehetőséget nyújtson színvonalas zenei műsorok megrendezésére.

Megközelítően ebben az időben nyílt lehetőség nagyobb számú fúvós és vonós hangszer beszerzésére is, amely a létesített fúvós tanszakok alapját képezte.

Most pedig engedjék meg nekem, hogy a teljesség kedvéért még a továbbiakban történt kényszerű vándorlásainkat is megemlítsem.

Egy nagyon zűrös, főleg a csoportos oktatás feltételeit érintő időszak vette kezdetét, amikor az általános iskola Aradi-utcai épületrészében lévő, általunk szolfézs oktatásra használt tantermét vissza kellett adnunk, miután az általános iskola csak ennek a tanteremnek igénybevételével tudta a napközisek elhelyezését megoldani.

Mivel az idő sürgetett, ez okból a minél gyorsabb megoldás érdekében egy, a csoportos oktatás céljára majdani átalakítással alkalmassá tett volt Kossuth utcai bolthelyiséget (Zelkó bolt) jelöltek ki számunkra.

Ismét lett egy ősrégi épületünk, két hatalmas, táncteremnek is beillő helyiséggel, melyek kifűthetetlenek, nyirkosak, dohosak voltak, az egyik teremben méter magasra felkúszó talajvíz nyomokkal és leváló vakolattal, amiért ezt a termet nem is tudtuk használni.

Az átalakítás 1975 őszén történt. A friss vakolások és festés száradása után 1976 márciusában költöztünk be.

A következő év, 1977 novemberében, egy kiadós esőzés után nagymértékű beázás történt, melynek következtében a padlózaton több cm magasan állt a víz. Minden elázott, a mennyezet, a falak, a sötétítőfüggönyök és egyebek.

1979 januárjában egy még súlyosabb beázás után még a konnektorokból is folyt kifelé az esőlé. Egyértelművé vált, hogy innen menni kell.

Fenntartónk, szinte pánikszerű cselekvésre kényszerülve, hirtelen a Városi Tanács épülete alatt húzódó pinceklubban talált helyet. Erre a helyre is mindaz ráillik, amelyeket a korábbival kapcsolatban mondtam, kiegészítve azzal, hogy a nagyjából jó két méter magasan lévő, jellegzetesen pincehelyiség céljára szolgáló bukóablakokat nem lehetett – talán soha nem is lehetett – bezárni,

következésképpen áradt be a hideg téli levegő a gyerekek fejére, a szülők óriási – és tegyük hozzá: jogos – felháborodására.

Ezek az események nemcsak az eltelt bő 10 év, hanem ma visszatekintve, az iskola általam megélt 4 évtizedes történetének is a mélypontját jelentették. Ekkor egyértelművé vált, hogy ilyen körülmények között nem lehet tovább felelősséget vállalni az intézményért. Bár sosem gondoltuk, hogy elkövetkezik, de most kényszerű aktualitássá vált, hogy feladjunk-e mindent és máshol próbálkozva talán majd több szerencsénk lesz.

Ugyanakkor némi meggondolásra adott okot, hogy a városvezetés részéről volt még egy utolsó utáni, a végleges megoldás reményével kecsegtető terv, ha úgy tetszik: elhatározás, mely szerint a Városi Tanács Baross-utcai új épületének elkészültevel, a V.T. akkori Széchenyi tér 7. sz. alatti épületéből történő átköltözése után, természetesen megfelelő átalakítást követően, a zeneiskola ez utóbbi épületben találhat megfelelő otthonra.

Az összesen 3 tanévet jelentő átmeneti időre pedig egy jobb és megfelelőbb elhelyezés érdekében, a zeneiskola a Baross és Aradi utca sarkán lévő általános iskolai épületrész emeletén kapott helyet, továbbá a szolfézs oktatás számára egy, a földszinten rendelkezésre bocsátott tantermet és egy tanári szobának alkalmas helyiséget használtunk. Ennek tudatában és ebben bízva úgy döntöttünk, hogy megvárjuk, mi lesz, hiszen nem szívesen hagytuk volna elveszni az elmúlt tíz évet, majd máshol újratekinteni mindent.

Az igazsághoz tartozik, hogy nem véletlenül foglalkoztam kissé bővebben a fent leírt gondjainkkal, mert ezek messze túlmu-

tattak a mi saját, helyi problémáinkon. A magyar zeneiskola-hálózat túlnyomó részét érintő országos probléma részesei és egyben szenvedő alanyai voltunk mi is a sorstárs iskolákkal együtt.

Érdeemes tudni, hogy az országban aligha létezik olyan közintézmény, amely ne rendelkezne a létesítésére, építésére vonatkozó, pontosan kimunkált paraméterekkel, kötelezően előírt műszaki normával, követelményekkel. Sajnálatos módon, a zeneoktatás számára szükséges épület megfelelőségét illetően, a zeneiskolák számára ilyen ma sem létezik. Amiatt, hogy az állami zeneiskolák megalakulása után eltelt hatvan vagy hetven év óta ez még mindig fennálló és élő probléma, az ember nehezen tudja eldönteni, hogy nyomdafestéket is eltűrő, avagy a becsületsértés fogalmát kimerítő trágár módon minősítse az egészet.

Efféle fogódzó híján nem csoda, hogy bármennyire is igyekezett a fenntartó segíteni, a megfelelő megoldás jószerével csak a véletlen műve lehetett volna.

Különösen a 70-es és 80-as évek folyamán különböző sajtótermékek, ezen belül is főleg zenei szaklapok hasábjain szinte egymást érték az ország neves zenepedagógusainak, művészeinek a zeneoktatás helyzetével kapcsolatban közölt nyilatkozatai, cikksorozatok taglalták az áldatlan állapotokat, ezen túlmenően állandó témaként szerepeltek a hazai zeneoktatás legfelsőbb szervezeteinek és bizottságainak napirendjén, mi több, nem egy esetben parlamenti felszólalásokban fogalmazódtak meg a szakma megoldatlan gondjai, bátran fogalmazhatunk úgy, hogy egy idő után már nem mint gondok, hanem a szakma segélykiáltásai.

Okát csak találgatni lehet, hogy mindez miért nem járt eredménnyel és a bátortalan lépéseket leszámítva, érdemben miért nem történt soha semmi. Érthetetlen, különösen ha azt nézzük,

hogy az ország költségvetésében nem jelentett volna számottevő tételt a jelzett gondok orvoslása.

Végigélve és megtapasztalva az ország zeneiskoláinak égető problémáit, köztük a mienket is, rövidesen világos lett, hogy a zeneiskolák helyzetét ténylegesen javító központi intézkedések nem várhatók mert nagyon úgy tűnt, hogy nem is kívánták javítani vagy megoldani azokat.

Márpedig az intézmények, azaz a zeneiskolák elhelyezése körüli áldatlan állapotok negatív üzenetei ott lógtak a levegőben, egyaránt rombolták az adott iskola (vagy iskolák) tekintélyét, végtelen módon gyengítették társadalmi státuszát. Mert a közvélemény számára, azon egyszerű logika mentén szemlélve csak egyet jelentett: vajon milyen iskola, illetve intézmény az, amellyel mindezt meg lehet tenni? Végtelenül nagy presztízsveszteséget okozott ez a zeneiskoláknak.

Persze, senki ne gondolja, hogy a zeneiskolák kardinális gondjai egyedül az intézmények erősen kifogásolható épületgondjaiban merültek ki. Történetükön az előbbivel párhuzamosan húzódott végig az egyre kritikusabbá váló tanerőhiány. A vele kapcsolatos kérdéskör annyira bő és szerteágazó, hogy a jelenlegi keretek között legfeljebb csak vázlatos megemlítésére lesz lehetőség. Miután nagyon is elevenbe vágó kérdéstről van szó, a későbbiekben még visszatérek rá.

Tárgyilagosan nézve, most utólag egyértelműen megállapítható – ahogyan már több évtizeddel ezelőtt is kiviláglott –, hogy a zeneiskolák fennmaradásában, működési feltételeik erejükhöz mért megteremtésében a fenntartó szervek, korábban a helyi

Tanácsok majd pedig később az Önkormányzatok, alapvető és meghatározó szerepet játszottak. Az ő áldozatvállalásuk tartotta meg és segítette a zeneiskolák fejlődését. Azt hiszem, mindezt nem lehet eléggé méltányolni és csak hálások lehetünk érte.

Kevesen tudják, mennyi kínos percet átélve és stresszel teli időt töltöttek el a zeneiskolák akkor, amikor esetenként megismétlődve, anyagi források hozzárendelése nélküli, központilag előírt feladatok záporoztak a fenntartóra, melynek nyomán az iskolák a fenntartók reakcióját és elhatározását lesték: vajon meddig képesek finanszírozni zeneiskolájuk működtetését. A félelem egyáltalán nem volt alaptalan, hiszen a szakzsargonban használatos nem kötelező iskola, vállalt feladat és hasonló stigmák csak még inkább rombolták a zeneoktatás presztizsét.

És a fenntartók vállalták! Nemcsak nálunk, hanem úgy látszik, hogy az országban sok helyen, mert ellenkezőjéről keveset lehetett hallani. Persze bizonyos mértékű összevonások vagy átszervezések voltak, ami azonban más kérdés.

Ezek után, még egyszer visszatérve a kezdetekhez, rövidesen lezárom az 1970-es éveket.

A zeneiskola mindazon megnyilvánulásai, amelyek az 1970-es évek közepétől nem csak ismertté, hanem egyben elismertté is tették, hírét megalapozták és tiszteletet vívtak ki számára úgy a fenntartónk, mint a szélesebb nyilvánosság előtt is, azok mindekelőtt az iskola növendékeinek évi rendszeres, tulajdonképpen a tanulmányi munka szerves részét képező növendékhangversenyei, nem utolsó sorban az iskola tanárainak fellépései és

közreműködései voltak számos egyéb, a város zenei közéletében történt szerepvállalásunk mellett.

Tulajdonképpen érthető, hiszen a szélesebb nyilvánosság számára a belső szakmai munka láthatatlan, az előbbieket pedig láthatók és jobban felkeltik az érdeklődést is.

Természetesen, a kezdet első éveinek nagyon sokrétű alapozó munkájával el kellett jutni ideig. Meg kellett várni, amíg beérnek a feltételek arra, hogy tevékenységünk produktumaival kilépjünk intézményünk falai közül és megmutassuk magunkat a szélesebb nyilvánosság előtt, az elhamarkodottságból eredő kudarc kockázata nélkül.

A nyilvánosság előtti megjelenésünknek egy nem lebecsülendő, reklámcélokat szolgáló hatására is számítottunk, amennyiben felkelti a figyelmet, az érdeklődést és talán többeket is a zenei tanulmányok megkezdésére ösztönöz. Egyszerűbben fogalmazva, bár nézőpont kérdése, de tulajdonképpen minden közszereplést egyben a zenetanulás, a zeneiskola propagandájának lehetett tekinteni.

Amikor 1982-ben, már rendezett körülmények közé kerülve (Széchenyi tér 7. sz. épület) áttekinttem és írásban is összegeztem az elmúlt több mint egy évtizedes időszak munkáját, magam is meglepődtem, ugyanakkor nagyon jó érzéssel nyugtáztam, hogy akkori körülményeink ellenére mi mindenre voltunk képesek. Különösen becsessé tette eredményeinket, hogy ezeket nagyon magas tanári óraszámok mellett értük el. Akkor úgy fogalmaztam, hogy a kezdeti alapozás és erőgyűjtés után robbanásszerűen indult be mindaz, amiért tanultunk, ami a zenei pályával kapcsolatos ambícióink meghatározó irányát jelentette mindkettőnk számára (feleségemmel együtt), nevezetesen a tanítást, tanítványainkat eljuttatni a zeneértésnek legalább arra a fokára, melynek birtokában már képesek lesznek legalább egyes

művek értő meghallgatására, megnyitva ezzel az utat a zeneművészet értékeinek későbbi, minél teljesebb befogadásához.

Ma már nehéz megállapítani, hogy honnan származnak az említett meghatározó impulzusok, mennyi kötődik közvetlenül a főiskolai tanulmányainkhoz és mekkora hányada köszönhető a zeneművészet legkülönbözőbb tárgyköréből származó olvasmányaink hatásának, egy azonban biztos, hogy mi is azt a magától értetődő és szakmai körökben evidenciának számító meggyőződést vallottuk, mely szerint a zenei nevelés egyike azoknak a leghatékonyabb értékteremtő folyamatoknak, melynek hatására érzelmi kultúránkban, emberi tulajdonságainkban mindenképpen többek és jobbak leszünk, ami egyben az emberi minőség alakításának és megteremtésének semmi mással nem helyettesíthető eszköze és amiért érdemes dolgozni, akár a nehézségeket is vállalni, ennek érdekében pedig a művészi zenét, annak értékeit széles körben terjeszteni, éppen azokkal az eszközökkel, melyek rendelkezésünkre állnak. A zenei oktató-nevelő munka fontos feladatának tekintettük – és ez egyáltalán nem szójáték –, hogy elsősorban zenére nevelni, ugyanakkor egy tágabb, egyetemes összefüggésben értelmezve: zenével, művészettel nevelni.

Munkánk megkezdésekor, szinte minden mást feledtetve, csak ez a lehetőség lebegett a szemünk előtt és nem számított, hogy a tantermek nagy részében sok esetben szürke füst gomolygott, hogy ránk folyt a plafonról az esővíz és hasonlók. Az első pillanatokban igazából fel sem fogtuk, hogy mindez lehetne másképpen is.

Mivel az iskola korábban említett, a szélesebb nyilvánosságnak szánt megmozdulásait nehéz lenne erre vonatkozó adatok felsorolása nélkül érzékeltetni, következzen az első bő egy évtized legfontosabb eseményeiből egy rövid összefoglaló.

1975. május	Nagyatád, Művelődési Központ	nagyatádi Zeneiskola tanárainak kamarahangversenye	barcsi zeneiskolával közösen
1975. május	Barcs, Művelődési Ház	barcsi Zeneiskola tanárainak kamarahangversenye	nagyatádi zeneiskola tanárainak vendégszereplésével
1975. december	Nagyatád, Művelődési Központ	Bartók megemlékezés	életéről, művészetéről előadás; zenei részletek élőzenével és hanghordozóról; közreműködtek a zeneiskola tanárai
1976. március	Nagyatád, Művelődési Központ	tanári kamarahangverseny	nagyatádi zeneiskola tanárainak hangversenye
1976. április	Nagyatád, Művelődési Központ	zongorahangverseny	szólóest (nagyatádi Zeneiskola tanára)
1977. február	Nagyatád, Művelődési Központ	tanári kamarahangverseny	nagyatádi zeneiskola tanárainak hangversenye
1977. február	Berzence, Művelődési Ház	nagyatádi Zeneiskola tanárainak kamarahangversenye	vendégszereplés
1977. február	Csurgó, Művelődési Ház	nagyatádi Zeneiskola tanárainak kamarahangversenye	vendégszereplés
1977. március	Nagyatád, Művelődési Központ	Somogy megyei Zeneiskolák tanárainak hangversenye	(Beethoven halálának 150. évfordulója alkalmából) fellépés a műsorban
1977. április	Nagyatád, Művelődési Központ	ismertető előadás Beethoven-évforduló alkalmából	ismertetés életéről, művészetéről; a zenei részletek élőzenével és hanghordozóról; közreműködtek a zeneiskola növéndékei és tanárai utána Beethoven-vetélkedő levezetése

1978. március	Csburgó, Művelődési Ház	nagyatádi Zeneiskola tanárainak kamarahangversenye	vendégszereplés
1978. március	Berzence, Művelődési Ház	nagyatádi Zeneiskola tanárainak kamarahangversenye	vendégszereplés
1978. március	Nagyatád, Művelődési Központ	tanári kamarahangverseny	nagyatádi zeneiskola tanárainak hangversenye
1978. április	Nagyatád, Művelődési Központ	zongorahangverseny	szólóest (nagyatádi Zeneiskola tanára)
1979. április	Siófok, Művelődési Központ	Somogy megyei Zeneiskolák tanárainak hangversenye	szólóhangszeres fellépés a műsorban
1979. május	Nagyatád, Művelődési Központ	ismertető előadás	ismertetés Schubert életéről és művészetéről; zenei részletek élőzenével és hanghordozóról; közreműködtek a zeneiskola növédekéi és tanárai
1980. május	Nagyatád, Művelődési Központ	Somogy megyei Zeneiskolák tanárainak hangversenye	az iskola két tanárának szólóhangszeres fellépése a műsorban (hegedű és zongora)
1981. március	Nagyatád, Művelődési Központ	növendékhangverseny	Bartók születésének 100. évfordulója alkalmából
1981. március	Nagyatád, Művelődési Központ	ismertető előadás és növendékhangverseny	Bartók születésének 100. évfordulója alkalmából megemlékezés életéről és művészetéről, majd a megyei Bartók-verseny győztes növédekéi adtak hangversenyt
1981. május	Nagyatád, Művelődési Központ	zongorahangverseny	szólóest (nagyatádi Zeneiskola tanára)

Viszont, nehogy feledésbe merüljön a nagyatádi zeneiskola későbbi hangversenyéletének nyitányaként is tekinthető legelső fellépés régi emléke, egy rövid megjegyzés erejéig mintegy lábjegyzet gyanánt említek meg egy, a barcsi zenetanárok hangversenyén történt vendégszereplést, amelyre még zeneiskolánk megalakulása évében, alig pár hónap elteltével, 1968 decemberében került sor.

Természetesen a fent felsorolt események nem merítették ki rendezvényeink és közreműködéseink hosszú sorát. Már a zeneiskola működésének megkezdése utáni évtől kezdve, legalább évi két alkalommal, valamint az évzáró ünnepély részeként korábban is rendeztünk növendékhangversenyeket, melynek megrendezéséhez esetenként az akkor még működő Tiszti Klub nagytermet kértük el.

Az új Művelődési Központ átadásával azonban adott volt a lehetőség egyrészt az évenként rendezett növendékhangversenyek számának növelésére, valamint a Művelődési Központ színháztermében a növendékhangversennyel egybekötött tanévzáró ünnepélyek méltó megrendezésére. 1973 után, az évzáró hangversennyel együtt átlagosan évi 4 növendékhangversenyt tartottunk.

Közben egyre több megkeresés érkezett főleg a társintézmények, de városi szervezetek és intézmények részéről is a saját műsoraikon történő hangszeres fellépésre vonatkozóan növendékeink, időnként a zeneiskola tanárainak közreműködését kérve. Az idő előrehaladtával egyre nagyobb igény jelentkezett az általános iskolai kórus, később az általános iskolák kórusai részéről, zongorakíséretnek ellátása iránt is.

Rendszeresen kértek fel bennünket a tavaszi hónapokban szokásos művészeti szemlék műsorának zsűrijébe nem csak a nagyatádi, hanem a környező települések szemléin történő részvételre egyaránt.

Mindemellett növendékeinkkel egyre többször vettünk részt megyei szervezésű hangszeres versenyeken, nemegyszer szép sikerrel, azaz elért helyezésekkel.

A TIT (Tudományos Ismeretterjesztő Társulat) keretében az 1970-es, de – ameddig igény volt rá – még a 80-as évek nagyobb részében is, évi több alkalommal megtartott zenei előadásokkal rendszeres zenei ismeretterjesztő tevékenységet fejtettünk ki.

Talán nem érdektelen megemlíteni azt sem, hogy a Művelődési Központban töltött idő alatt tevékenyen részt vettünk az ifjúságnak szóló évenkénti két Filharmóniai előadás lebonyolításában is.

Mindazon tevékenységi formák túlnyomó része, melyek a megelőző felsorolásokban szerepelnek, alapvetően az iskola szokásos évi közművelődési tevékenységének állandó elemeit képezték és képezik azóta is. Az idők változásai során egyes elemei néha elmaradnak, helyüket azonban mások, még nagyobb számban váltják fel.

Amint a korábbi táblázatból látható, az iskola tanárai is bőségesen kivették a részüket a közszereplésekből szólóestek vagy közös kamarahangversenyeken történő fellépéseikkel, illetve közreműködéseikkel.

Tanári munkánk feladataiból a szakmai továbbképzéseken való részvételek sem hiányoztak.

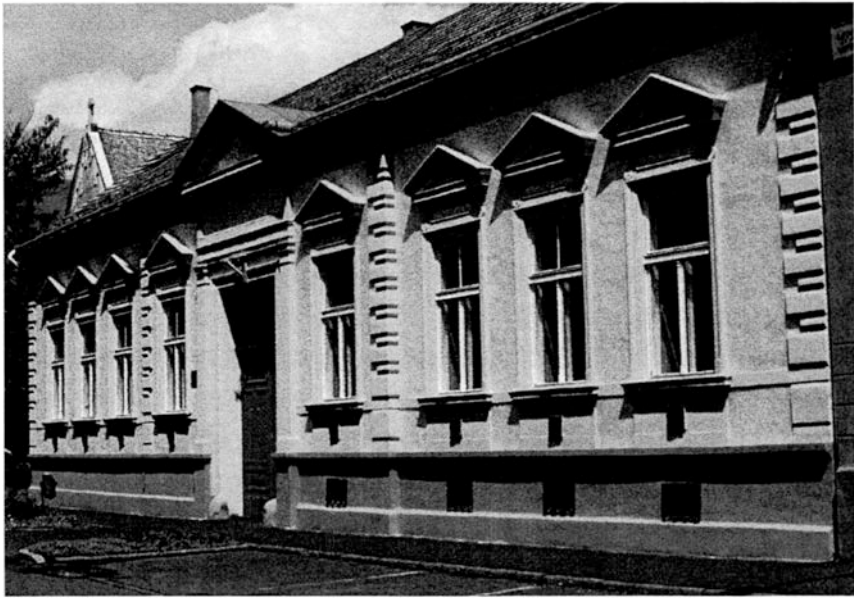
A szokásos megyei továbbképzéseken kívül máig is emlékezetes maradt számomra – és biztos, hogy a többi résztvevő kolléga számára is – néhány országos továbbképzésen való részvételünk. Közülük mindenképpen megemlítem a Győri Zenei Nevelési Konferenciát, melynek sokszínű és a zene határain túlmutató területeket is érintő előadásait hallgattuk nagy érdeklődéssel. A 70-es években két alkalommal vettünk részt a Konferencián, majd 1983-ban. Érthetetlen, hogy ezután, ennek a rendkívül magas szakmai színvonalú rendezvénynek a következő alkalmára – megrendezés hiányában – csak 27 év után került sor.

A másik, a szintén nagyon magas szakmai színvonala miatt is megemlíteni szándékozott rendezvény a Debreceni Kortárs Zenei Tanfolyam.

E két rendezvényt nem csak az említett szakmai, hanem megrendezésének is hasonlóan magas színvonala, nem utolsósorban a két különböző jellegű város egyedi varázsa tette feledhetlenné.

Egy más jellegű továbbképzési forma rangos elismerést jelentett úgy a hegedűtanszak tanárának, Kenedi Tibornénak, mint iskolánk részére is, akinek színvonalas oktatómunkája, valamint hangszeres fellépéseken nyújtott teljesítménye nyomán 1977-ben a Kulturális Minisztérium egyetértésével a Somogy megyei Tanács VB. Művelődési Osztálya Somogy megyéből számára biztosított lehetőséget a nyírbátori Nemzetközi Ifjúsági Vonós Zenei Tábor munkájában való részvételre, melyet még további két alkalom követett az 1978 és a 79-es években.

Kétségtelen, hogy 1982-ben, a zeneiskola céljára átalakított új helyünk elfoglalásával bekövetkezett alapvető változás gyökeres fordulóponthoz jelentett az iskola életében és további történetében, mintha egy új időszámítás kezdődött volna.

A Zeneiskola Széchenyi téri épülete

Élénken emlékszem 1981. október 28-ára, amikor az akkor még Városi Tanács VB. tanácskozó termében, többek között a V. Tanács képviselője, valamint a műszaki, a művelődésügyi osztály részéről megjelentekkel, továbbá a kivitelező, valamint a zeneiskola részvételével közös megbeszélést tartottunk a Városi Tanács épületének zeneiskolai oktatás céljára történő, lehető legmegfelelőbb átalakításáról.

Nem véletlen, hogy ez a megbeszélés annyira mélyen bevésődött az emlékezetembe, részben azért is, mert itt mindenki egyet akart, mégpedig azt, hogy az átalakítás a zeneoktatás szükségleteinek megfelelően, lehetőleg a legalkalmasabb módon történjen. Ennek a megbeszélésnek a keretében született meg a termék hangszigetelésére vonatkozó – bátran mondhatni – az az egyedülálló ötlet, amely egy akkor kitalált többszörös hangszige-

telés alkalmazásával, ahogyan a későbbiek során beigazolódott, a lehető legminimálisabbra csökkentette az áthallást. Kivételes jelentősége abban állt, hogy a zeneiskolák egyik legnagyobb problémáját, a hangszigetelés nélküli hagyományos falak esetén az általában erős hangú hangszerek használatakor fellépő zavaró, sőt, egy idő után akár idegörlő áthallását az ott helyben improvizált műszaki megoldással sikerült minimalizálni akkor, amikor – amint már korábban megjegyeztem – a zeneiskolák épületére általában és természetesen vele együtt a hangszigetelésre vonatkozóan sem létezett semmiféle műszaki norma.

Többek között az előbbire is utaló, a zeneiskolák zeneoktatás céljára teljesen alkalmatlan elhelyezésével kapcsolatban jegyzi meg találóan S. Horváth Klára több budapesti kerület zeneiskolájának meglátogatása kapcsán, hogy „Zeneiskolák, zeneiskolák nélkül...” (Parlando, 1977. évi 5. szám, 5. oldal). És ez még csak nem is vidék, hanem Budapest.

Természetesen a hangszigetelés csak egy, bár nem jelentéktelen része volt azoknak a feladatoknak, amelyek az átalakítás során megoldásra vártak.

Az elmúlt tíz év kedvezőtlen tapasztalatai után, az említett épület átalakításakor, már semmit sem bíztam a véletlenre. A munka minden mozzanatát figyelemmel kívántam kísérni, mindentről tudni és mindent látni akartam. Nem szerettem volna, ha a munkák közben egy elhamarkodott vagy elhibázott megoldás, esetleg hiányosság, akár évtizedekig tartó kényelmetlenséggel és bosszúsággal járjon. Mivel ebédelni az átalakítás alatt álló volt tanácsi épület mellett működő Park Étterembe jártunk,

így minden nap, valamikor a déli órákban megjelentem és körülnéztem az épületben. Így fordult elő többek között az az eset is, amikor egy leendő tanterem bejárati ajtajának céljára a legalább 60 cm széles tartófalat áttörve, az ugyanolyan vastag másik falon pedig, a meglévő ajtót megszüntetve és a helyét már befalazva találtam. Az új ajtó a folyosó egy olyan szakaszára nyílt volna, ahol a gyerekek jönnek-mennek, várakoznak és zsidonganak állandóan, nem akárhogyan zavarva a tanítási órát. Tudtam, hogy nem egy kis munka, de, miután a tervben sem így szerepelt, ragaszkodtam a kitört rész befalazásához és a megszüntetett ajtó helyének újbóli kibontásához.

Az átalakítás ideje alatt a saját, pontosabban az oktatás érdekét szem előtt tartva, nem egy esetben voltam kénytelen konfrontálódni azért, és kíméletlenül érvényt szerezni annak, hogy a munkák az elgondolásoknak és terveknek megfelelően készüljenek el. Egyáltalán nem csodálkoztam azon, hogy ezek után, gyakori megjelenéseim alkalmával, egyáltalán nem örvendtem túlzott népszerűségnek az ott dolgozók körében.

Ugyanígy a tantermek kialakítását és más egyebet sem bíztam a véletlenre. A tantermek számára és az egyéb kiszolgáló helyiségekre vonatkozó igényeinket ismerve még az átalakítás megkezdése előtt készítettem az épület tervrajzából egy másolatot, amelyen az egyes helyiségeket már az elképzelt, módosított formában jelöltem be, azaz a szükségtelenné vált és lebontandó falak már nem szerepelnek, vagy fordítva, bejelöltem, hogy egy helyiség elválasztásának céljából pontosan hová kellene új falat építeni, ezen kívül ablakot vagy ajtót elhelyezni. Miután azt is tudtam, hogy milyen bútoraink vannak és elhelyezésük mely termekben, azon belül is mely helyeken lenne a legalkalma-

sabb, a konnektorok helyét is megjelöltem, nehogy egy szekrény mögé, vagy más alkalmatlan helyre kerüljenek.

Mindenesetre így sikerült az épület lehetőségeinek keretén belül az oktatás és a tanári munka igényeihez mért legoptimálisabb belső kialakítást elérni és talán mondanom sem kell, hogy ez mennyire hasznosnak bizonyult a későbbiek folyamán és így összességében mit jelentett mindez a korábbi állapotokhoz képest.

A Városi Tanács a megépült új épületbe történő átköltözése, majd a volt tanácsi épület átalakítása után 1982 júniusában elfoglaltuk az új helyünket.

Mit is nyújtott ez az új elhelyezés számunkra?

Talán a legelső és legtöbb, amit elmondhatunk, hogy lett egy önálló épületünk, rendelkezünk egy épülettel ami kizárólag zeneiskola volt és amelynek kialakítása a zeneiskolai oktatás legfőbb kívánalmait teljesítette.

Minden tanár rendelkezett egy saját használatú tanteremmel ami egyébként zeneiskolákban alapvető követelmény, hiszen a tanítási órák beosztásánál szinte követhetetlenül sok szempont érvényesítése szükséges, melyek közül talán a legalapvetőbb, hogy a tanítási órát a növendék szabad idejéhez kell igazítani, kikerülni az egyéb elfoglaltságaiból eredő ütközéseket, ha nem akarjuk, hogy elmaradjon és a kimaradók számát szaporítsa. Másfelől a tanár saját használatú tanterme biztosítja a tanári munka tanítási órákra való felkészülésének azt a részét – beleértve a hangszeres gyakorlást, mint többek között az egyéni önképzés egyik alapvető formáját – amely hangszerhasználatot követel és emiatt a tanári szobában ez nem oldható meg.

A volt tanácsi vb. terem felhasználásával lett egy megfelelő nagyságú és esztétikus kinézetű tanári szobánk, egy gazdasági irodánk és egy ugyancsak nagyon vonzó külalakot sugárzó igazgatói iroda, ahol először tudtam zavartalanul végezni a munkámat.

Nem remélt ráadásként az egykori tanácsi házasságkötő terem elégségesnek bizonyult kisebb létszámú házi hangversenyek, valamint egyéb rendezvények számára, így nem kellett minden alkalommal a Művelődési Központ nagytermét igénybe venni.

Gondolom, az eddig elmondottakból is kitűnt, hogy nem új létesítményről, hanem egy nagy, masszív, ma már legalább 100, de inkább annál is több éves épületről van szó – már ami az utcafronton (Széchenyi tér) lévő főépületet illeti. Ugyanis a telek északi, templom felőli oldalán a főépülethez kapcsolódó lapostetős, többségében az 1960-as és 70-es évek folyamán a községi, majd a városi tanács növekvő helyigényének kielégítésére, több részletben épült, hosszan benyúló épületrész található.

Funkciója szerint a főépület – tudomásom szerint – mindig is középület volt, történetesen 1945 előtt jegyzőségnek adott otthont.

A főépületben található tantermek a mai viszonyokhoz képest szokatlanul nagy belmagasságúak de alapterületük is nagy, ami egyszerre jó is, meg kevésbé az. Szándékosan nem úgy jellemeztem, hogy rossz. Mert, ugyan valamivel többbe kerül a fűtés, viszont vele szemben aránytalanul jobb a terem akusztikája, nem utolsó sorban nagyobb térben oszlik el a hangszer hangja is. Óriási előnye, hogy a hangszerjátékos, tompítva a nagy hangerőt, nem kényszerül bele egy fojtott, fulladt hangú hangszerjátékba, –

ami a kicsi hangszeres termek jelentős hátránya – rombolva hangigényét, zenei ízlését, nemkülönben befolyással van a hangszerjáték technikájának megfelelő kialakulására és így tovább.

Az előbbieken említettek sorát még tovább lehetne folytatni, mivel azonban velük már mélyen belenyúlnánk szakmai kérdésekbe, ezért csupán egyetlen dolgot említek meg. A termek méretére vonatkozóan szintén nem közömbös, hogy egyes, zongorát is tartalmazó kamaracsoportok próbái gond nélkül megtarthatók lettek szinte bármelyik zongorateremben, nem kellett ilyenkor egy megfelelő, nagyobb termet keresni, időpontokat egyeztetni és hasonlókat.

Még mindig a főépületről lévén szó, kivételes jelentőségűnek bizonyult, hogy belülről teljesen száraz volt, mert tudvalévően a nyirkosság, nedvesség a drága hangszerek tönkremenetelét okozza.

Természetesen, mint régi épület, mégsem volt mentes a nedvességtől, csakhogy ez – a pincét figyelmen kívül hagyva – kizárólag a lábazatot érintette, melynek nyomán a kiütköző salétromfoltok és a nedvesség miatt hamar leváló vakolat az épület külső megjelenését rontotta.

Anélkül, hogy feleslegesen szaporítanám a szót, egy érdekes példa arra, hogy – adott esetben mi, mire jó – a véletlen miként játszik kezünkre előre nem is gondolt vagy szándékolt lehetőségeket.

Az egykori házasságkötő teremmel tehát adott volt egy nagyon dekoratív és szép, szűkebb létszámú közönség befogadására is alkalmas, hangversenyek céljára használható helyiségünk, azonban magas ára miatt a hangversenyterem létfontosságú

kellékének beszerzésére, egy megfelelő minőségű zongorára, hiányoztak az anyagi forrásaink és nyilvánvaló volt, hogy beszerzésére bizonytalan ideig nem lesz lehetőségünk. Az is egyértelmű volt, ha itt hangversenyt tartunk, akkor valamilyen módon zongorát kell biztosítani. A zongorát csak a folyosóról nyíló bejárati ajtón keresztül lehetett volna a terembe juttatni, ami a kivitelezését tekintve egyenlő volt a lehetetlennel, mert valamelyik alkalmas hangszer csak a lábait leszerelve, élére állítva és bútorszállító gurtnikkal megfogva legalább négy ember fizikai erejével lehetett volna átvinni, majd az előadás után ugyanezt a procedúrát visszafelé megismételni.

A probléma megoldására, már az épület belső helyiségeinek kialakításának tervezetése során a kamaraterem mellé egy zongoraoktatást szolgáló tantermet terveztem úgy, hogy annak a kamarateremmel szomszédos falán, azt kibontva, egy, a zongora szélességénél (amely minden zongoránál gyakorlatilag egyforma) néhány centivel nagyobb kétszárnyas ajtó beépítését jelöltem meg tudva, hogy a kivitelezés szükségszerű velejárójaként a kamaraterem szép és egységes faburkolatát az ajtónak megfelelő nagyságban ki kell vágni. Az elgondolás szerint, szükséges esetben ezen az ajtón a zongorát lábon állva, viszonylag könnyen át lehetett tolni. Tagadhatatlan, hogy még a munkát végző szakemberek is félve és meglehetősen ellenérzéssel fogtak hozzá a feladathoz. Érthető, hogy elképzelésem más körökben is némi riadalmat váltott ki.

A tét viszont az volt, hogy hiába rendelkezünk egy hangversenyre alkalmas nagyobb helyiséggel, ha funkcionalitás tekintetében csak töredékesen, kis részben áll módunkban kihasználni. Így egyre ment volna, hogy van vagy nincs.

Végül is az ajtó beépítését kifogástalanul megoldották. Számunkra pedig néhány perc alatt rendelkezésre állt a rendezvényhez szükséges zongora és az egykori házasságkötő terem egy kis hangversenyteremmé alakult. Ez a helyiség lett iskolánk kamaraterme.

Amire pedig csak később derült fény és örültem, hogy nem engedtem az ellenvéleményeknek és elképzelésemről nem hagytam magamat lebeszélni az az volt, hogy a későbbiekben ez a megoldás, illetve a szomszédos tanterem a szereplők gyülekezőhelyéül szolgált, mintegy „művészszoba”-ként funkcionálva, mert mennyivel elegánsabb és emberibb ilyen körülmények között várakozni és belépni a hangversenyterembe, mennyivel különbelki diszpozícióval áll a szereplő a közönség elé, mint a szűk és hideg folyosón összezsúfolva várakozni, majd onnan a bejárati ajtón át bemenni az előadásra és produkálni.

Hangverseny a Kamarateremben

A kamarateremnek egyetlen problémája adódott, hogy nagyobb számú közönség esetén, alig több mint negyedóra alatt a páratartalom 90% fölé szökött és bármilyen idő volt kint, ablakot kellett nyitni vagy szellőztetni.

Mindenesetre az elkövetkezendő időben, az épület és az épület szabta lehetőségeinket meg- és kiismerve, újult erővel folytattuk tovább munkánkat, miközben a jövőre nézve fokozatosan új tervek körvonalai öltöttek egyre határozottabb alakot.

Talán nem véletlen, hogy nagyjából a 80-as évek közepétől kezdődött iskolánk legdinamikusabban fejlődő időszaka, amely a későbbiek során is töretlenül folytatódott tovább. Ide tartozik és emiatt rendkívül jó érzéssel itt említem meg azt is, hogy az elmúlt évtizedek folyamán munkánkban soha nem voltak visszaesések, hullámvölgyek, stagnálások, még akkor sem, amikor körülményeink ezt bőven indokolttá tették volna. Lehet, hogy csak szerencsénk volt, de tény, hogy az iskola egész tevékenysége alatt, még egy-egy nehezebb periódusban is, mindig sikerült az oktatás színvonalát fenntartani, általában pedig mindig valami újabbat, jobbat felmutatni.

Az 1980-as évek elejére a megye kisvárosaiban a nem oly régen alakult zeneiskolák mind többen kezdeményezték és vállalták a megyei zeneiskolái részére szóló, egyes tanszakokat érintő zenei versenyek megrendezését. Így például Marcaliban Kamarazenei Találkozót, Baracson a Somogy megyei Zeneiskolások Zongoraversenyét rendezték meg. Szükség is volt ezekre a rendezvényekre, hiszen nem kizárólag egy szakmai műhely szerepét töltötték be, hanem egyszerre volt továbbképzési és

megmérettetési alkalom is, ahol kontrollálni lehetett azt, hogy egyes iskolák milyen szakmai színvonalon végzik a munkájukat, esetleg mit és hol kell javítani munkájukon. Arról nem is beszélve, hogy a versenyen való részvétel, különösen egy elért helyezés mekkora ösztönző erővel hatott az illető növendékek további tanulmányi munkájára és természetesen a tanárára nézve sem volt hatástalan.

Iskolánk megalakulása óta eltelt időszakban elért eredményeink, a város zenei életében betöltött szerepünk és nem utolsósorban az ebben az időben – többek között – a tanszakok és a növendéklétszám tekintetében már egy kialakult és stabilizálódott intézményi struktúrával a hátunk mögött, részünkről is felvetődött a gondolat, hogy belekezdünk egy olyan tevékenységbe, ami túlmutat a helyi feladatainkon és bekapcsolódunk ebbe, a mindannyiunk saját oktatómunkáját szolgáló közös vérkeringésbe.

Azt, hogy elképzeléseink szinte értelemszerűen a vonósok irányába mutattak, több tényező együttesen határozta meg.

A vonós tanszak eredményeit, valamint tanárának, Kenedi Tibornének a felkészültségét és jó munkáját rövidesen a megyében mind nagyobb elismerés övezte. Ennek köszönhetően a megyei zeneiskolák hegedű szakfelügyelőjének megbízásakor iskolánk vonós tanárának személyére esett a választás, így a nagyatádi zeneiskola adhatta 1981 és 1986 között a vonós tanszak megyei szakfelügyelőjét.

Már a hangszer jellegét és a tanszak létszámát tekintve is ez a tanszak volt az, amelyik a legalkalmasabbnak bizonyult arra, hogy a szólistákon kívül különösen kamaracsoportok összeállításiával és működtetésével közszerepléseink bázisát adják. És adták is. Szinte minden szereplésre, közreműködésre történő felkérés esetén számítani lehetett a tanszak növendékeire.

Mindezeket tekintetbe véve, az adott helyzet nyomán egyértelművé vált, hogy ezt az erősségünket fel- és kihasználva egy megyei vonósverseny megrendezésében gondolkodjunk.

Választásunknak volt még egy általános jellegű és elég szomorú aktualitása, mégpedig legnagyobb mértékben a vonós szakosok körében mutatkozó tanárhány. Ezért ebben az időben kiemelt feladatként jelölték meg országos, szakmai irányító szerveink is a zeneiskolai vonós tanszakok fejlesztését, erősítését. (A sok cikk és tanulmány mellett többek között Strém Kálmán: Hol vannak a magyar vonósok – Zeneműkiadó 1977 könyve is ezzel a problémával foglalkozik.)

A szervezés lebonyolítása és a feltételek biztosítása után, 1983-ban került sor zeneiskolánkban először a Somogy megyei Zeneiskolások Vonósversenyének kétévenkénti gyakorisággal történő megrendezésére.

Közben, 1987-ben egy másik rendezvényt is újtárra indítottunk, mintegy a Vonósverseny kiegészítéseként, a Vonós Zenei Tábort. Mivel a két rendezvény működtetése egyrészt a korlátozott számú tanerőlétszám, valamint anyagi okok miatt is túlzott megterhelést jelentett számunkra, így az utolsó Vonósversenyre 1999-ben került sor, majd 2001-ben a rendezés jogát a kaposvári Zeneiskolának adtuk át.

A fennállása alatt, hét alkalommal megrendezett vonósversenyen elért helyezésekkel, az iskola vonós tanszaka szép számmal gyarapította tovább addig elért eredményeit. Összesen 12 db I. helyezést, 6 db II. és 8 db III. helyezést értek el növendékei. Az iskola számára pedig maga a verseny újabb szakmai és erkölcsi elismerést hozott.

Amennyiben nagyon szerénytelenül az iskola több évtizedes munkája során valamilyen vonatkozásban sikertörténetet vélnék látni, akkor egyik példaként biztosan a Vonós Zenei Tábort jelölném meg. Nem pusztán azért, mert iskolánkat a megyén kívül is, az ország sok helyén ismertté tette és hírnevünket öregbítette, hanem azért a tömény zenei élményért, amit a foglalkozások bő egy hete nekünk tanároknak, a szakmaiságával együtt nyújtott.

Tanár és tanítvány – Vonós Zenei Tábor

A tábort 1987. év nyarán, mint a Somogy megyei Zeneiskolások Vonós Zenei Táborát szerveztük meg. Résztvevői a megyei zeneiskolákból jelentkező hegedű szakos növendékek voltak, akik a pécsi Zeneművészeti Főiskoláról érkező művésztanár vezetésével és irányításával vettek részt a foglalkozásokon. Alig egy-két

év múlva emelkedni kezdett a tábor létszáma. Tulajdonképpen az történt, hogy amint a korábbi résztvevők beszámolóí alapján a baráti és ismerősi kör értesült erről a rendezvényről – mégpedig a jelek szerint vonzó és előnyös oldaláról – ennek hatására mind többen kerestek meg bennünket részvételi szándékkal más megyék zeneiskoláiból, sőt zeneművészeti szakközépiskoláiból is.

Talán azért is történt így, mert a rendezvény – megszervezésekor – egy jelentkező igényt elégített ki abból eredően, hogy ilyen jellegű lehetőség csekély mértékben állt rendelkezésre az országban zeneiskolások és szakközépiskolások részére.

A későbbi fejlemények a „lavina-effektus” mintájára történtek. Fokozatosan többen és többen jelentkeztek, csatlakozni kívánva a táborban folyó munkához. Szinte érzékcsalódást okozott, hogy a szakközépiskolákból érkezők számának rohamos emelkedése következtében mintha a zeneiskolából érkezők létszáma csökkenne.

A résztvevők létszámának növekedésével arányosan a táborban folyó szakmai munka iránt érdeklődő és az ország legkülönbözőbb tájairól érkező zeneiskolai és zeneművészeti szakközépiskolai tanárok száma is növekedett.

A tábor létrehozását meghatározó elképzeléseink alapjaiban ugyan nem változtak, azonban a gyakorlatban olyan változások történtek, amelyek hatására indokolttá vált a tábor elnevezését egyszerűen Nagyatádi Vonós Zenei Tábor névre változtatni és így használni a továbbiakban, mert a megye zeneiskolái mellett, többségében már más megyék zeneiskoláiból, főleg a zenei középfokon tanuló szakközépiskolákból érkező fiatalok tábora lett.

Természetesen a részvevői létszám emelkedése a foglalkozásokat vezető művésztanárok számának kibővítését is szükségessé tette. A hangszer tudást tekintve magasan képzett és nagy pedagógiai tapasztalattal rendelkező budapesti művésztanárokat sikerült

megnyerni a tábor szekcióinak vezetésére, akik többségükben Nagyatádról addig nem is hallottak, azt sem tudták, merre van.

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a magasan kvalifikált és nagy pedagógiai tapasztalattal bíró zenepedagógusok személyisége és a fiatalokkal való, hatalmas rutinról árulkodó bánásmódjuk nyomán a résztvevők körében kialakuló erős személyi kötődés jelentette a tábor sikerének egyik jelentős összetevőjét. Mindez országos mércével mérve is magas szakmai színvonalat eredményezett.

A 90-es évek elején már hegedű, gordonka, valamint kamarazenei, illetve zenekari szekcióban folytak a foglalkozások.

A Vonós Zenei Tábor foglalkozásáról

A tábor vonzerejét mutatta és egyben minősítette az, hogy a résztvevők többsége a következő években rendszeresen visszatért hozzánk, a táborban oktató művésztanárok úgyszintén.

A tábor jellegéből adódóan, kétharmad részben egyéni foglalkozások folytak. Az esti hangversenyekkel együtt reggel 8 órától általában este 10-ig, szinte egyfolytában zajlott az élet, folyt a munka. A tábor másnapján elkezdődtek az esti hangversenyek a kamarateremben. Résztvevőinek természetes igényéből fakadt, hogy a tanultakat közönség előtt is bemutassák. Nagyobb létszámú kamaraegyüttes vagy a tábor zenekara fellépései, ezen kívül a tábort záró gálahangverseny megrendezésének alkalmával, esetenként a Művelődési Ház nagytermét kértük el. A tábor bő egy hete folyamán átlagosan 7 hangversenyen léptek fel a résztvevő fiatalok.

Feltétlenül érdemes megjegyezni, hogy az említett hallatlan munkatempót nem mi, a rendezők, vagy a foglalkozásokat vezető tanárok diktálták, hanem a résztvevő fiatalok alakították így, tanulni-vágyásuk és a minél több ismeret megszerzésének igényétől indítatva. Mi pedig nagy örömmel követtük és igyekeztünk biztosítani ezen igényeik kielégítését.

Természetesnek vehető, hogy a már pályán lévőknek tekinthető szakközépiskolások egész nap képesek voltak gyakorolni, foglalkozásra járni, koncentrálni, este hangversenyen fellépni. Meglepő volt azonban az, hogy a zeneiskolások közül, még az alacsonyabb osztályosok is, mekkora teljesítményre voltak képesek napi tevékenységük során. Ebben az intenzív munkatempóban a zene szeretetén kívül mindenképpen a tábor konstruktív légkörének és inspiráló hatásának is nagy szerepet kell tulajdonítani.

Az alábbiakban az 1996-os év adatait tartalmazó, azonban más éveket is reprezentáló kimutatás látható a résztvevők zenei intézményeiről és székhelyükről.

zeneiskolából	zeneművészeti szakközép- iskolából	zeneművészeti főiskolából	tanár résztvevők
Kaposvár	Pécs	Pécs	Kaposvár
Marcali	Debrecen	Debrecen	Marcali
Nagyatád	Budapest	Szeged	Nagyatád
Barcs	Szeged		Barcs
	Veszprém		
Dunaújváros	Kecskemét		Veszprém
Nagykanizsa	Székesfehérvár		Gyöngyös
Pécs			Baja
Keszthely			Székesfehérvár
Nyíregyháza			Nyíregyháza
Szeged			Budapest
Budapest			Kecskemét
Zalaegerszeg			Szeged
Szigetvár			Esztergom
Veszprém			Keszthely
Siklós			Pécs
Érd			Zalaegerszeg
Győr			Dunaújváros
Esztergom			Nagykanizsa
Baja			
Bonyhád			
Zirc			
Szentendre			
Eger			
Miskolc			
Gyöngyös			
Kecskemét			
Székesfehérvár			

Amennyiben értékelni szeretnénk a Vonós Zenei Tábor 12 évét, két kérdés mellett nem lehet elmenni.

Először is, mit adott a tábor a résztvevőknek?

A szakma szűkebb értelemben vett elsajátításához szükséges sok és hasznos gyakorlati és elméleti instrukción kívül választott szakmájuk iránti elkötelezettségük elmélyítését, annak szeretetét, a pontos, lelkiismeretes és áldozatos munkára való képességük fejlesztését és e munka örömét, eredményeinek megbecsülését. Nem közömbös, hogy a tábor szekcióiban oktató művésztanárok nem egy résztvevő további sorsának alakulásában játszottak döntő szerepet azzal, hogy a szakmai segítségnyújtáson keresztül, pályájukat egyengetve hozzásegítették őket céljaik eléréséhez.

Hangverseny előtt – Vonós Zenei Tábor

A résztvevő zeneiskolai, szakközépiskolai tanároknak pedig jól hasznosítható továbbképzési alkalmat kínált.

Mit adott a Tábor zeneiskolánknak?

Mindenekelőtt azt az örömet, hogy részünk lehetett egy csomó tehetséges fiatal megismerésében és lehetőségünkhöz mértén emberi, szakmai fejlődésük érdekében tehattünk értük valamit. Tanúi lehettünk több országos hírű, kiváló pedagógus munkájának, melynek során foglalkozásaikból az iskola bármely tanszákán tanító tanár is szakmailag nagyon sokat hasznosíthatott.

A tábor részvevőinek köszönhető, hogy az ország alap- és középfokú zenészképzéséről keresztmetszetet láthattunk, megkönnyítve a kitekintést és a naprakész tájékozottságot, amelyet különösen eredményesen használhattunk fel a pályára irányítás során. Gyakorlatilag a leendő „profik”, azaz hivatásos muzsikusok legjobbainak egy részével találkozhattunk táborunkban.

A zenei tábor révén az iskola neve az ország legkülönbözőbb vidékén, illetve zenei intézményében vált ismertté úgy, mint ahol sokat tettek a vonósok nevelése terén.

A Vonós Zenei Tábor színvonalát, értékét, az évről évre emelkedő létszám és a rendszeresen visszatérő résztvevők nagy száma, oktatóként a kiváló tudású és nagy pedagógiai tapasztalattal rendelkező művésztanárok évről évre történő, szintén következetes visszatérése, nem utolsósorban az ország különböző zeneiskoláiból továbbképzés céljával résztvevő zeneiskolai, sőt szakiskolai tanárok jelenléte minősítette.

Végignézve a tábor 12 évét, elemezve a statisztikákat, a számtalan pozitív visszajelzés birtokában büszkék lehetünk arra, hogy a kis nagyatádi („vidéki”) zeneiskola nem akármilyen feladatot vállalt és oldott meg sikeresen.

Végezetül, a tábor „vesztét” az okozta ami a legfőbb erénye volt, pontosabban ennek nagyon is földhözragadt materiális vonzata, a feltételek és a pénz.

A rendkívül dinamikus növekedő növendéklétszám a résztvevő tanárokkal együtt 1998-ban már meghaladta a 100 főt. Ezzel a tábor kinőtte Nagyatád lehetőségeit. A továbbiakban ugyanúgy gondot jelentett volna a résztvevők megfelelő elhelyezése mint a tábor megrendezéséhez szükséges és szintén dinamikus növekedő költségek előteremtése. Be kellett látnunk, hogy jobb a tetőponton abbahagyni, mint bevárni a hanyatlást különösen akkor, amikor – zenei kifejezéssel élve – a tábor működését a kezdetektől fogva folyamatos crescendo jellemezte.

.....

**VI. VONÓS ZENEI TÁBOR
NAGYATÁD — 92.**

A Tábor résztvevőiből alakult vonós zenekar

KAMARAHANGVERSENYE

július 1-én 18 órakor lesz a Művelődési Ház nagytermében.

A műsorban szólisták közreműködésével egy Bach-zongoraverseny és Telemann-brácsaverseny is elhangzik.

A Vonós Zenei Tábor

ZÁRÓHANGVERSENYÉRE

július 3-án 14,30 órakor a Zeneiskola kamaratermében kerül sor.

Szeretettel várjuk az érdeklődőket.

.....

22 3202 NNy. Kft.

Ugyan sajnáltuk, mégis némi vigasszal töltött el bennünket az a tudat, hogy megszűnése idején már egyre több zeneoktatási intézményben (zeneiskolában és középfokon is) szerveztek zenei táborokat, melyekben egykori résztvevőink továbbra is megtalálhatták az érdeklődésüknek megfelelő foglalkozási formákat.

Azt hiszem, hogy mindannyian, akik részesei voltunk a tábor munkájának, láttuk a fiatalok lelkesedését és rendkívüli munkabírást, átéltük a táborok hangulatát a zenei élmények sokaságával együtt, nem fogjuk elfelejteni a Nagyatádi Vonós Zenei Tábort.

Ha már a nagyobb szabású rendezvényeknél tartok, bár előreszaladva az időben, mondandómat mindenképpen a következővel kell folytatnom, a Nagyatádi Zeneiskolások Kamarazenei Táborával, amelyet a megszűnt Vonós Zenei Tábor folytatásának szántuk kizárólag a saját növendékeink részére. A tábort első alkalommal 1999 júniusában rendeztük meg.

Egy olyan rendezvényt kívántunk életre hívni, amely az évközi tanulmányok kiegészítéseként kötetlen, táborszerű körülmények között lehetőséget teremt bizonyos területeken további ismeretek megszerzésére, elmélyítésére és nem utolsósorban ilyen körülmények között is szerettünk volna találkozni és foglalkozni növendékeinkkel. A választás a kamarazene esett már csak azért is, mivel a hangszerstanulás elsajátításához legcélravezetőbb az egyéni oktatási forma, következésképp a tanszakok oktatómunkája az egyéni foglalkozásokra épül. Természetesen a társas zene is része a tanulmányoknak, azonban időbeli részaránya sokkal kevesebb. A tábor munkájával a kamarazenei foglalkozásokra jutó időt szerettük volna megnövelni, de egyébként is egy nagy közösségben, mint a tábor, csak a közös tevékenység, a kamarazenélés jöhetett számításba.

A foglalkozások folyamán a kamara, azaz a társas zenét felhasználva igyekeztünk mindazt a szakmai, valamint nevelési és pedagógiai lehetőséget kihasználni, amit a közösen végzett zenei tevékenység nyújthat.

A résztvevők egyéni jelentkezés alapján vettek részt a táborban és ez volt az, ami az évközi tanítási órákhoz képest

mássá tette a tábor munkáját. A Kamarazenei Tábor nem csak sikeresnek, hanem nagyon hasznosnak is bizonyult úgy növendékeink, mint a magunk számára is, mivel számtalan olyan megfigyeléssel és tapasztalattal lettünk gazdagabbak, amelyeket kiválóan hasznosíthattunk további oktatómunkánk során.

Kamarazenei Tábor résztvevőinek egy csoportja

A táborban a hangszeres tanszakok növendékeinek túlnyomó többsége vett részt, majd később bevontuk az előképzsőket és zeneóvodásokat is. A tábor munkáját a zenekari, énekkari és a különböző kamaracsoportok foglalkozásai alkották de nem hiányoztak egyéb tevékenységi formák sem, mint például zenehallgatás közbeni kézműves foglalkozás. A kamarazenei tábor létszáma évenként általában 80-100 fő körül mozgott. Kétségtelen, hogy nagy vonzerőt jelentettek a kötetlen foglalkozások,

nemkülönben a tanulás a játék és a szabad foglalkozások váltakozása.

A VIII. Kamarazenei Táborra 2006-ban került sor. A következő évben nyugdíjba menetelem és a nyáron lezajlott szervezeti változások miatt a tábor elmaradt.

Végignézve az eddig írtakat, talán azért, mivel szinte az egyik következett a másikból, az előzőkben a mintegy 25 évet átfogó nagyobb és jelentősebb rendezvényeinket állítottam előtérbe. Ezalatt azonban nagyon sok egyéb is történt az iskola életében, nem kevesebb, mint a mindennapok ugyan nem túl látványos de az egész intézmény minden megnyilvánulásának alapját képező tanulmányi munka. Érdemes erről is kissé részletesebben szólni, ha kell számadatokkal is alátámasztani, mivel az iskola életének legnagyobb és meghatározó részét mégiscsak ez alkotja. Amennyiben ez jó és megalapozott, akkor eredményekről beszélhetünk, ha nem, akkor legfeljebb kudarc jut osztályrészül. Ezért az iskola tevékenységének most azon részét szeretném megmutatni, amelyek kitöltötték a mindennapokat, noha jellegüknél fogva nincsenek szem előtt és jórészt a háttérben folynak, mégis alapvetően meghatározók az egész iskola életében. Az elkövetkezők során tehát elkerülhetetlen, hogy legalább egy elfogadható mértékig ne foglalkozzam zeneoktatásunk kissé mélyebbre nyúló szakmai kérdéseivel, az úgynevezett műhelymunkával, sőt, esetenként talán még egyes „műhelytitkokat” is megszellőztetve.

Még jóval korábban, az iskola kezdeti éveinek növendéklétszámát említve megjegyeztem, hogy megközelítően 80%-os

arányban a zongora tanszakon tanulók voltak túlnyomó többségben. Csak zárójeliesen, egy gyors megjegyzésként teszem hozzá, hogy a zongora tanszakok létszámbeli túlsúlya az országos statisztikai adatokban is kiugró mutatókat produkált.

Nyomós okok tették indokolttá a tanszakok létszámarányainak kiegyenlítettebbé tételét és a vonós, fúvós tanszakok növendéklétszámának növelését, mint az utánpótlás lehetséges forrását, mégpedig elsősorban a vonós de nem kevésbé a fúvós tanszakokon egyre nagyobb mértékben fellépő tanárhiány. A zeneiskolák országos szakmai vezető szervei részéről ez nem csak ajánlás, hanem határozott kérés is volt. A zeneiskolák ennek hatására igyekeztek, már amennyire lehetett, a jelentkezőket vonós és fúvós tanszakok felé irányítani. Az említett tanszakon tanulók részére azonban megfelelő számú iskolai kölcsönhangszerre is szükség lett volna, de kevés helyen álltak rendelkezésre a beszerzésükhöz szükséges anyagi források.

A létszámarányok eredményes módosításhoz, mint nélkülözhetetlen feltétel, először is a vonós és fúvós álláshelyeket kellett volna betölteni, csak nem volt kivel. A helyzet tipikus helybenjárásra és körbenforgásra kényszerítette a zeneiskolákat, azon belül is a vidéki zeneiskolák jó részét.

Ettől függetlenül, kellő odafigyelés mellett, a hangszeres tanszakok létszámarányaira vonatkozó mutatóink kezdtek megváltozni, majd egy idő után meglehetősen jól alakultak.

A zeneiskolák számára már nagyon régen fontossá vált, hogy a zenetanulás szempontjából túlkoros tanulók száma lehetőleg alacsony maradjon, több okból is. Egyik, hogy a zeneművészeti ágban az alapfok kellő elsajátításához jó színvonalon teljesített, legalább 6 év szükséges. A már tizedik életéve körül beiratkozó fiatalnak az általános iskola 8. osztálya befejezéséig nincs

elegendő ideje arra, hogy alapfokú tanulmányait befejezze. A költségvetésnek pedig nem mindegy, hogy ráfordításai milyen hatékonysággal térülnek meg, vagyis mekkora mértékben valósulnak meg a zeneoktatás tantervben kitűzött szakmai és pedagógiai céljai.

Ezért is a zenetanulás megkezdésére megállapított optimális életkorban való beiskolázás az 1980-as évek elejére egyre sürgetőbb igénnyé vált.

Némi szervezőmunkával és tudatosan irányított hangszerválasztással fokozatosan elértük, hogy iskolánkban az 1980-as évek elejétől kezdve tíz év alatt felére, majd újabb tíz év múlva ennek is töredék részére csökkent a zeneiskolai osztályához viszonyított életkor szerinti túlkorosok száma. Ebben a nagyarányú csökkenésben már a zeneóvodai előképzés jelentős hatása is érvényesült, mely később, a hangszeres tanulmányok megkezdése idején a hangszeres tanulmányok megfelelő életkorban történő megkezdésének garanciájává vált.

Illusztrálásként néhány számadat: a zenetanulás szempontjából túlkorosok száma: 72/73-as tanévben 63%; tíz év múlva 40%; az 1990-es évektől – 1-2 év kivételével – átlagosan csupán 6–8% volt. Ez a kedvező arány egyértelműen a korai, óvodás életévekben megkezdett képzésnek köszönhető, mert a felvételizők tekintélyes része nem évekkal később, a zeneiskola megkezdéséhez optimális életkort jóval túlhaladva jelentkeztek hozzánk.

Az iskolai munka egyik fontos mutatója a tanév közbeni kimaradások számának alakulása, melyet, talán nem a leghelye-

sebben, egyes esetekben az iskola növendékmegtartó képessége néven is említik.

Vita tárgyát képezheti, hogy mekkora mértékben lehet akár pozitív akár negatív értelemben egy tanár vagy egy iskola megítélésénél a kimaradók számát figyelembe venni, hiszen nem kötelező iskola révén, különös tekintettel arra, hogy a kimaradások számtalan, a zeneiskola hatókörén kívülálló okból is eredhetnek, ennek értelmében belátható, hogy a kimaradások felett csak nagyon korlátozott befolyással rendelkezünk.

Természetesen, ettől függetlenül a kimaradásokkal kapcsolatban nem tagadható az iskola és a tanár szerepe sem, bizonyos mértékig a tanáron és az iskolán is múlik, hogy növendékei közül tanév közben mennyien választják a kimaradást, mert ismeretes az a tény, hogy néha egyes tanszakok esetében feltűnően magas a kimaradók száma a többihez képest. Ebben az esetben ez mindenképpen jelzés, amit minél előbb tisztázni kell.

Mielőtt iskolánk kimaradásra vonatkozó adataira rátérnék, érdemes megjegyezni, hogy a zeneiskolákra vonatkozó országos statisztikai adatok szerint a kimaradók aránya meglehetősen széles határok között, különösen a kisebb települések iskoláinak kimaradási rátája nem ritkán rendkívül szélsőséges értékek között ingadozott. Egyes iskolák esetében nem volt ritka az 50% vagy afeletti kimaradási arány.

A nagyvárosi zeneiskolákat véve alapul, a kimaradások általános arányát 10-15% között tartották jónak és elfogadhatónak.

Azt mindig is örömmel állapítottuk meg, hogy az évközben kimaradóink száma (a jelenleg mintának vett 1985 és 2000 közötti tanévek statisztikái szerint) az év eleji nyitó létszámhoz viszonyítva döntő többségében nem érte el a 10%-ot, jelentős részben pedig jóval alatta maradt. Ez mindenképpen az oktató-

munka kiegyenlítetttségére utalt, sohasem voltak az ellenkezőjére mutató, időnként megszaladó nagymértékű kimaradások.

Az idő múlásával és a velejáró dolgok szükségszerű változásának következményeként a zeneiskolák egyik neuralgikus pontjává váltak a szolfézs tantárgy tanulása alóli felmentések. Az erre vonatkozó igények egy hosszabb idő alatt fokozatosan jelentek meg a zeneiskolai oktatásban, főleg a tanulók közismereti iskolai feladatainak és elfoglaltságainak növekedésével párhuzamosan. Meg lehet érteni, ha leterheltségük csökkentése és a hangszeres tanulmányaik megtartása érdekében szabadulni igyekeztek egyéb elfoglaltságtól, mint például a szolfézs tantárgy tanulása, amelynek – különösen az alapfokú osztályokban – bizonyos szempontból talán érthető módon, nem látták valódi értelmét.

Tudni kell azonban, hogy a zeneiskolai egyéni órák keretében történő hangszeres oktatásnak meglehetősen speciális hatásai is léteznek. Az egyik, hogy az egymástól eltérő egyéni haladási ütemet tekintve, megfejelve az egyénre szabott, differenciált és ezért egy-egy évfolyamon belül is majdnem tanulónként eltérő tananyaggal, könnyen belátható, hogy nincs az az alapvetően a hangszer tanulást is segítő párhuzamos tantárgy, melyet az előbbivel teljesen szinkronba lehetne hozni. Talán éppen ezért a zenepedagógusok körében sok vita folyt – és talán történik ma is – a szolfézs tárgy hasznáról, szükségességéről, esetleges reformjáról. Bárminemű hosszabb részletezést és elemzést elkerülve egy biztosan megállapítható, hogy, amennyiben a zeneiskolás növendék a szolfézs órákon nem tanulja meg, illetve sajátítja el azokat az alapvető zenei ismereteket, amelyekkel a hangszer-

tanulás megkezdésekor már rendelkeznie kellene, akkor a hangszer tanulással egyidejűleg lesz kénytelen mindazokat megtanulni, melynek nyomán legalább duplájára kellene emelni a hangszeres órák idejét, számolva azzal a krízissel, amit esetleg az ily módon hosszú időre elnyúló és nem túlságosan vonzó élményt nyújtó hangszer tanulás okoz.

Az előbbieken azonban még csak a szakmai részét érintik az említett problémakörnek. Ellenben ez a döntő. Másfelől a gazdasági vonatkozása sem elhanyagolható, mivel a szolfézs tárgy alóli felmentések a központi költségvetés által biztosított normatív támogatás csökkentésével járnak. Ezt pedig nagyon is a „bőrén” érzi meg az iskola.

Iskolánkban, szakmai megfontolások alapján, már akkor is, amikor híre sem volt a szolfézs felmentések normatívát érintő következményének, következetesen ragaszkodtunk a szolfézs-tanulás szükségességéhez. Egyszerűen azért, mert láttuk, hogy mit jelent, amikor a kezdő növendék olyan alapvető készségek birtokában van, melyre alapozva sokkal könnyebben és gyorsabban érhet el eredményt akár a legelső hangszeres óráján. Propagandánk és meggyőzésünk eredményeként a felmentett tanulók száma mindig alacsony volt és ez a tendencia a későbbiekben sem változott meg. Ennek köszönhető, hogy a normatív támogatás feltételeinek megváltozása, említést érdemlő módon, iskolánkban sem a normatíva csökkentéséhez, sem a tanulólétszám csökkenéséhez nem vezetett.

Ezt feltétlenül nagy jelentőségűnek kell tulajdonítanunk akkor, amikor a normatív támogatás említett korlátozása miatt sok zeneiskolában a felmentett tanulók magas létszáma rendkívül nagy gondot okozott, miközben mindezt mi szinte egyáltalán nem érzékeltük.

A továbbiakban feltétlenül szeretnék még megemlíteni egy számadatot sem nélkülöző lényeges mutatószámot, amely az iskola növendéklétszámát takarja.

Talán még emlékeznek rá, hogy az iskola megalakulásakor a 100 fős létszámot meghaladó jelentkezés miatt kérvényezett 50 fős létszámemelés után, összesen 150 fős növendéklétszám mellett folytatódott az oktatás, melybe a főtanszakok, azaz az előképző (zeneóvoda nélkül) és a hangszeres tanszakok tartoztak. Ez a létszám optimálisnak mutatkozott és hosszabb távon lefedte a zeneiskolai tanulmányokkal kapcsolatos társadalmi igényeket.

Az említett tanszakokra vonatkozó létszám ezután alig változott, illetve az 1990-es években kismértékű emelkedést tapasztaltunk az egyre nagyobb demográfiai csökkenés ellenére is. Amennyiben az országot sokat foglalkoztató demográfiai csökkenést nézzük, akkor még változatlan létszám mellett is egy relatív növekedésről beszélhetünk.

Az iskola növendéklétszámáról lévén szó, itt kell megemlíteni, hogy a nagyatádi zeneiskola megalakulásától kezdődően a nagyatádi növendékek mellett, hol kisebb, hol nagyobb létszámban, nem Nagyatádon lakó bejáró tanulók is részt vettek az oktatásban.

Elsősorban Nagyatád közvetlen vonzáskörzetéből jöttek nagyobb létszámmal felvételizők, például Lábodról, Segesdről, Somogyszobról, Ötvöskönyiből. A felsoroltakon kívül messzebb, akár jóval messzebb található egyéb települések is gyakran képviselték magukat néhány jelentkezővel. Többek között közékük tartoztak: Tarany, Bolhás, Kutas, Berzence, Görgeteg, Háromfa.

Hosszabb időszak átlagát nézve a bejáró tanulók az iskola növendéklétszámában mintegy 10-15%-os részaránnyal voltak jelen.

Részvételük összhangban volt a zeneoktatás minél szélesebb körű elérhetőségére irányuló törekvéseinkkel és jól illeszkedett a zenei kultúra terjesztését célzó elképzeléseinkhez.

Pontosan ezért külön figyelmet fordítottunk arra, hogy a nem nagyatádi érdeklődők számára szintén lehetőséget biztosítsunk zenei tanulmányok folytatására.

A bejárók javára érdemes megjegyezni, hogy körükben viszonylag kevés hiányzás adódott és számarányukhoz viszonyítva kevesen maradtak ki a zeneiskolából. Talán itt is érvényesült az az általános tapasztalat, hogy amiért áldozatot kell hozni, azt egyben nagyobb megbecsülés övezi.

A zeneiskolai növendéklétszám alakulásának érzékeltetésére, az áttekinthetőség kedvéért leegyszerűsítve szeretném néhány, csupán 3 vagy 4 tanév létszámadatait bemutatni a 70-es, 80-as évtizedből és a 90-es évek utáni időből. A kimutatás egyben a hangszeres tanszakok gyarapodását is mutatja.

tanszakok	l é t s z á m (f ő)			
	1972/73	1984/85	1996/97	2002/03
Kis-előképző (óvoda)			61	102
Előképző	21	58	21	36
Vonós	41	35	42	34
Zongora	98	75	84	66
Fafúvós		79	32	24
Rézfúvós			25	20
Zeneirodalom			3	11
Kamarazene			3	
összesen:	160	254	271	293

Még az iskola létszámánál maradvány némi magyarázatra szorul, hogy a tanévek létszámadatai szerint az iskola tanulóinak létszáma 1990 utáni tanévekben jelentősen megugrott és esetenként elérte vagy meghaladta a 300 főt. A jelentős emelkedés valójában a zeneóvodások számának rohamos növekedéséből fakadt. Egyébként – csak zárójeles, értelmező megjegyzésként – a tanterv szerint a zeneóvoda volt az Előképző 1, a régi értelemben vett előképző pedig az Előképző 2 és jellege szerint mindegyik a létszámba tartozó főtanszaknak minősült. Ennek ellenére, a jobb eligazodás és a félrevezető értelmezés elkerülése érdekében, a zeneóvodások létszámát igyekeztem mindig a hagyományos előképzőtől elválasztva említeni.

Ha már itt tartunk, meghatározó jelentősége miatt, valamivel bővebben szeretnék foglalkozni a zeneóvodával.

Az óvodáskorúak zeneiskolai keretek között történő zeneóvodai oktatását, valamint az oktatás megszervezését a művészetoktatás, illetve a zeneiskola szakmai vezető szervei már régóta szorgalmazták és ajánlották a zeneiskolák számára. Tegyük hozzá, nagyon is megalapozott okok alapján.

Szociológusok, pszichológusok és zenepedagógusok zenét tanuló óvodásokkal végzett kísérleteik eredményeként egyre több cikkben és tanulmányban számoltak be a zenei foglalkozások rendkívül előnyös hatásáról, melyek között olyan alapvetően fontos dolgok találhatók, mint a teljesítmény és a figyelem-összpontosítás képességének növekedése, a kreatív teljesítmény javulása, egyáltalán, mint nagyon sok egyéb képesség fejlesztésének hatékony eszköze.

Egy másik, már nagyon régi felismerés és köztudott dolog még inkább nyomatékosította az említett ajánlást, mely szerint, ha az egyes képességek – közötté hangsúlyosan a zenei képesség – fejlesztését az ennek megfelelő legoptimálisabb életkorban nem kezdik meg, akkor azt már később csak jóval kisebb hatékonysággal lehet megtenni.

Főiskolai tanulmányaim alatt ezzel a széles területet felölelő kérdéskörrel én is, mint magától értetődő dologgal találkoztam, ezért munkába lépésem után meglehetősen természetes tűnt, hogy, mint napi aktualitás, ismét felmerült a mindennapi munka folyamán.

Élve a fent említett ajánlás lehetőségével, 1970-ben feleségem elhatározta, hogy megszervezi iskolánkban a zeneóvodai oktatást és vállalja a velük való foglalkozást. Annak rendje és módja szerint erre a hivatalos engedélyt is megkértük és megkaptuk. Engedélyre azért volt szükség, mert ekkor még ezt az oktatási formát nem tartalmazta a zeneiskolai tanterv és óraterv. Különben, a szakma ösztönzésének hatására a 70-es években egyre több zeneiskolában szervezték meg a kicsik részére a zeneóvodai foglalkozásokat.

A neves zenepedagógusok közreműködésével kidolgozott zeneóvodai tanterv ekkor már stencilezett formában a zeneiskolák rendelkezésére állt.

Iskolánkban 1970 után több évig folyamatosak voltak a zeneóvodai foglalkozások, majd akkori körülményeink miatti néhány éves szünet után, 1983-tól megszakítás nélkül, oktatásunk állandó része lett.

Kétségtelenül nagy eredményt könyvelhetett el a magyar zeneoktatás, amikor az 1981-ben megjelent új zeneiskolai óra és tantervek kis előképző néven már tartalmazták a zeneóvodát, amely így a zeneiskolai oktatás szerves részévé vált. Ugyan nem lehetett ráfogni, hogy túl gyors és sietős döntés eredményeként született meg az intézkedés – mivel a szakma legalább 15 évet várt erre –, de végre jogszabályként is rendelkezésre állt.

Miután a zeneóvodai képzés a fenti előnyökön kívül hamarosan egyéb, nem elhanyagolható nyereséget is jelentett iskolánk számára és, miután egyre inkább úgy láttuk, hogy a zeneóvodai oktatásba fektetett energia a későbbi munkánk minőségi javulásában jelentős szerephez jut, ezért váltig ragaszkodtunk zeneóvodás csoportjaink megtartásához és ez okból a zeneóvodai oktatás átível az iskola egész működésén keresztül.

Miben is állt a zeneóvoda jelentősége?

Már nagyon régen egyértelművé vált, hogy a zeneoktatás speciális igényeit csak a tanulás megkezdéséhez legmegfelelőbb életkorban megkezdett és szakszerűen előképzett tanulókkal lehet biztosítani. Ennek optimális ideje az 5. 6. életév.

Az ekkor elkezdett előképzés nélkülözhetetlen a majdani eredményes hangszer tanulás érdekében, mert a zenetanulás megkezdéséhez ajánlott optimális életkort elmulasztva, a minél későbbi életkorban megkezdett tanulmányok az esetek nagy részében áthidalhatatlan hátrányt jelentenek úgy a zeneiskolai tanulmányok szempontjából, mint akkor is, ha a növendék hangszeres verseny résztvevőjeként, életkora alapján történő kategóriabesorolása valódi osztályánál sokkal magasabb tudást feltételez. Így az illető növendéknek az iskola megítélését szolgáló zenei versenyek és hasonló események alkalmával eredményes részvételre esélye sem lesz.

Az óvodás korban megkezdett zenei képzés nem közömbös folyománya az sem, hogy a gyermeket érő zenei impulzusok ereje az életkor előrehaladásának arányában gyengül, ezért azoknak, akiknek már kicsi koruk óta nem vált természetes közegükké a zenével való foglalkozás, nemcsak a tanulás során fellépő kisebb nagyobb nehézségek esetén választják hamarabb a kimaradást, ami szakmai és gazdasági szempontból egyaránt hátrányos, mert a tantervi célok elérése tekintetében a taníttatásba fektetett szellemi és anyagi ráfordítások nem térülnek meg, hanem a megszakadt zenei tanulmányok eleve elvágják az utat az elől, hogy a művészi zene felé irányuló hatások ériék őket és legalább ne idegenkedéssel, esetleg merev elutasítással nyilvánuljanak meg vele szemben.

Idővel a zeneóvodai képzésnek még egy nagyon lényeges vonása mutatkozott meg. Ugyanis észrevettük, hogy az évenkénti beiskolázásnak, az utánpótlásnak a bázisát a zeneóvodásaink jelentik. Amennyiben a kicsik már óvodás korukban nem kerülnek velünk kapcsolatba, általános iskolásként már többnyire meggondolják a zeneiskolai tanulmányok megkezdését és a még beiskolázható korban lévők teljesen kiesnek látókörünkől. Mindez azért is jelentős, mert a későbbiekben a zeneóvodások közül kerülnek ki azok, akik majd az előképzőbe mennek, utána pedig hangszeres tanulmányaikat az egyes hangszeres tanszako-
kon fogják elkezdni.

Ilyen okok miatt egyre nagyobb hangsúlyt fektettünk a zeneóvodai képzésre. Statisztikáink mutatták, hogy 1992-től ugrásszerűen megnövekedett a képzésbe bevont zeneóvodások száma, mivel a megfelelő életkorú beiskolázás egyre nagyobb szerepe miatt a zeneóvodára került a hangsúly, mint az utánpótlás forrására.

Amíg a 80-as évek közepén átlagosan 20 zeneóvodásunk volt, addig létszámuk a 2000-es években már 80 fő körül állandósult.

Feltétlenül meg kell említeni, hogy az előbbi eredményekben meghatározó szerepet játszott a város óvodáival kialakult jó munkakapcsolatunk és az a remélnél is sokkal több és hasznos segítség, melyet részükről kaptunk. Az óvodák lehetővé tették, hogy a foglalkozások egy részét az óvodákban tartsuk meg, megoldva ezzel a foglalkozások helyigényének biztosításán kívül más, szervezéssel kapcsolatos egyéb problémáinkat is. Ez a gesztus minimálisra csökkentette azt az esetlegességet, hogy nem csak azoknak a kicsiknek nyílt lehetőségük zeneóvodába beiratkozni, akiket a szülő, napi munkaideje után ráért elhozni a zeneóvodai foglalkozásra.

Tény, hogy zeneóvodai oktatásunk kiteljesedését az óvodákkal kialakult jó munkakapcsolataink és az óvodák példás fogadókészsége nagymértékben segítette. Bizonyára hozzájárult annak a lehetőségnek megteremtéséhez is, hogy a város minden óvodájában zeneóvodás csoportot szervezhettünk.

A helyszínen történő foglalkozások további kedvező hatása lett, hogy e foglalkozásokat látva a középső csoportos óvodások szülei közvetlen tapasztalatot szerezhettek a foglalkozásokról, így a következő évben megkönnyítette a már nagycsoportos óvodás gyermekeik zeneóvodás beiskolázását.

Idővel a zeneóvodai képzés eredményességét még teljesebbé kívántuk tenni külön a zeneóvodások számára rendezett rövid bemutató–hangversenyeinkkel, ahol óvodásaink nem csak hangszeres előadást hallhattak, hanem közelről is láthatták ezeket a hangszereket. Sőt, lehetőséget kínáltunk arra is, hogy utána kezükbe foghassák és közvetlen közelről is megnézzék az

előadáson látott hangszereket. A 90-es évek végétől már rendszeressé váltak év végén a zeneóvodások részére tartott és a körükben meglehetősen sikeresnek örvendő, előbb említett jellegű hangversenyeink.

Azonban, hogy örömünk és lelkesedésünk, főleg munkakedvünk ne tartson sokáig, ismételten egy pofont kapott a zeneoktatás. Megedzöttünk, megszoktuk, azonban ez mégis csak több volt a soknál. Ugyanis az történt, hogy 1996-ban megvonták a 6 éven aluli tanulók normatív támogatását. Mellékesen nem árt megjegyezni, hogy az intézkedés hatása nem kizárólag a zeneóvodásokat érintette, hanem még az előképzősök egy részét is. Úgy hírlett, a lépést azzal indokolták, hogy az óvodai oktatás során a kicsik megfelelő zenei nevelésben részesülnek, ezért nem indokolt további zenei képzésük. Nem akármilyen kicsinyességre vall, hogy pontosan a jövőt jelentő kicsiktől kellett megvonni az anyagi támogatást, amikor ez országos szinten is szinte filléreket jelent az ország költségvetésének egészében, nem beszélve arról, hogy bevezetését az azt megelőző hosszas tudományos vizsgálatok kedvező eredményei tették lehetővé. Amennyiben akkor ezt az intézkedést a zeneiskolák szó szerint betartják és nem tudják az alternatív megoldások lázas keresésével semlegesíteni, akkor ez a „bölc” döntés egyenlő lett volna a zeneóvodai oktatás felszámolásával a következményeivel együtt.

Érdekes módon, rövidesen jött a felismerés, vagy ha úgy tetszik a beismerés, ahogy vesszük, mert egyre megy.

Noha a normatív támogatást nem állították vissza, de lám, nem egészen 3 év múlva, az indokolásként elhangzottakra maguk a döntéshozók cáfoltak rá, amikor az 1999-ben kiadott OM

rendeletben előírják, hogy „Az óvodáskorúak zenei nevelését végző pedagógus szakképzettség csak szakirányú továbbképzésben szerezhető meg.”

Akkor végül is hányadán állunk? Ezek szerint az óvodáskorúak zenei neveléséhez mégis csak magasabb szintű felkészültség szükséges? Éppen ezért nem lett volna jobb az eredeti elgondolások szerint, vagyis a zeneiskolák által működtetett zeneóvodai oktatást, ezt, a későbbi hangszertanulásnak alárendelt, tulajdonképpen hangszerspecifikus képzést azokra a zeneiskolai tanárookra bízni, akik már zenetanári képzettségük folytán rendelkeztek e kompetenciával?

No, de ne akadjunk fenn ilyen kicsinyes apróságokon, már csak azért sem, mert nem ez volt az egyetlen ésszerűtlen és megdöbbentő intézkedés, mellyel az idők folyamán szembesülnünk kellett, hanem inkább azt emeljük ki, hogy a megvont központi normatív támogatás ellenére fenntartónk vállalta a zeneóvodás csoportok működtetésének finanszírozását. Biztos vagyok benne, hogy ha akkor a város vezetése elzárkózik a segítségnyújtástól és magunkra hagy, majd ennek következtében leépül a zeneóvodai oktatás, akkor egyenes következményeként már a 2000-es évek elején megkezdődött volna a zeneiskola rohamos leépülése.

Szerencsére nem így történt. Az iskola létszáma stabil maradt és az intézmény szakmailag is tovább erősödött.

Hogy az efféle, rendkívül bosszantó dolgok keltette indulatoknak más irányt adjak, talán ideje a zeneiskolák versenyeiről és találkozóiról is szólnom. Egyszerűen nevezhetjük tanulmányi

versenyeknek is, mert végeredményben arról van szó, bár ez a megnevezés nálunk, azaz a zeneiskolákban nem nagyon terjedt el.

Iskolánk, egész fennállása alatt, a zeneiskolák számára rendezett szinte valamennyi megyei versenyen és találkozón részt vettünk. Örömmel mondhatom, hogy szinte nem múlt el olyan verseny vagy találkozó, ahol résztvevő növendékeink ne értek volna el legalább egy, de inkább több, köztük rangos helyezést is.

A következő táblázatban egy kimutatás található versenyeredményeinkről.

verseny neve	helyezések (minősítések)				megj.
	számbeli	db	írásbeli	db	
Megyei Kamarazenei Találkozó Marcali			arany oklevél	32	
			különdíj	8	
			vándorszerleg (fődíj) 3 alkalommal	3	
Megyei Zeneiskolák Vonósversenye Nagyatád (1983 – 1997)	I.	12			
	II.	6			
	III.	8			
Megyei Zeneiskolások Zongoraversenye Barcs (1984 – 2006)	I.	6	kiváló teljesítményért	1	
	II.	8			
	III.	4			

Megyei Zongora Négykezes Találkozó Barcs (1995 – 2007)	I.	6	arany oklevél	1	
	II.	5	ezüst oklevél	2	
	III.				
Kodály Zoltán Országos Szolfézs és Népdaléneklési Verseny megyei válogatója Siófok (1987 – 2006)	I.	5			az I. helyezett részt vesz az országos versenyen
	II.	5			
	III.	6			
Megyei Fafúvóverseny Kaposvár (1984 – 2001)	I.	4			
	II.	5			
	III.	5			
Megyei Rézfúvóverseny Fonyód (1990 – 1996)	I.	3			
	II.	1			
	III.	4			
Megyei Furulyaverseny Balatonszentgyörgy (1999)			kimagasló teljesítményért (szóló)	2	
			kimagasló teljesítményért (kamarazene kategória)	1	
Országos Bartók- hegedűduó Találkozó Vác (1984)	I.	1			

Már részben említés történt e témakörrel, de most kissé kiegészítve újra felidézem, hogy a zeneiskolának kettős feladata van, egyrészt az amatőrképzés, a zeneértők, a zeneszeretők és bizonyos szinten művelők táborának gyarapítása, másrészt az arra alkalmasak zenei pályára irányítása. Tehát a zeneiskolák elsődleges feladata tulajdonképpen nem a hivatásos zenészek képzése, hanem az amatőrképzés, a közönségnevelés, ezért növendékei túlnyomó többségét azok a tanulók alkotják, akik a bizonyos szinten megszerzett zenei ismereteik, hangszertudásuk és ideális esetben a vele együttjáró zeneszeretetük birtokában feltételezhetően a hangverseny-látogatók körét fogják gyarapítani. Ettől függetlenül az arra alkalmasak zenei pályára irányítása szintén a zeneiskolai oktatás egyik szép és vonzó, különösen a mind jobban elfajuló tanárihiány következtében folyamatosan felértékelődő feladatai közé tartozik.

Amikor azt mondom, hogy iskolánkban a többségi, az amatőrképzés mindig is nagy figyelmet kapott, sőt, a tanári munka értékelésének elsődleges szempontjai közé számított az, hogy a növendékek többségét, képességük függvényében milyen szintre sikerült eljuttatni, akkor egyáltalán nem a kiemelkedő képességű és tetemes munkát vállaló pályára készülőek érdemeit kívánom kisebbiteni, csupán pragmatikus megfontolás alapján állítom, hogy az előbbieket nélkül nincs zenei élet, hiszen hiába a nagyszámú zenetanár, ha nincs kit tanítani, ugyanígy, feleslegesen ontaná az Akadémia a legkiválóbb művészeket, ha üresek maradnak a hangversenytermek.

Nem szeretném ha ünneprontásként hatna, azt pedig még kevésbé, hogy bárki is hamis illúziókba ringassa magát, így kénytelen vagyok szót ejteni arról, hogy egy idő után a pályára irányítás egyre inkább etikai kérdésként merült fel bennem a

tekintetben, hogy a növendéket jó értelemben véve fanatizálva, egész erkölcsi és érzelemvilágát megmozgatva, vajon a zenei pálya, mint elérendő cél felé orientáljam-e akkor, amikor ennek a pályának úgy az erkölcsi, mint az anyagi megbecsültsége egyaránt alacsony színvonalon mozog, társadalmi presztízse pedig még gyengébb, ha ugyan nem a mostani időkben veszik el örökre.

Szerintem elevenbe vágó kérdés és – hosszas tanakodás után – csak a teljesség kedvéért írtam le, érzékeltetve azt, hogy egy látszólag szép és nemes feladat mélyén, adott esetben, milyen nyomasztó meggondolások húzódnak meg. Sajnálatos módon nem egy zenei pályára alkalmas és szíve szerint a zenei pályához vonzódnó növendékünk választott józan, egzisztenciális megfontolások alapján mégis más életpályát. Talán még időben, mert neki és nem kevésbé a zenei élet számára is jobb így, mintha később pályaelhagyóként történik meg mindez.

Egy rövid kimutatás következik a zenei pályán továbbtanuló növendékeink számáról.

Zeneiskolából közvetlen a Zeneművészeti Főiskola Zeneiskolai Tanárképző Tagozatára	3 fő
Zeneművészeti Szakközépiskola	16 fő
Tanárképző Főiskola ének-zene szak	11 fő
Tanítóképző Főiskola ének-zene szak	9 fő
egyéb ének-zene tagozatos középiskolák	2 fő

(Az intézmények neveit egyszerűsítve használtam a mostani, esetenként nagyon hosszú megnevezésük helyett.)

A fenti táblázat nem tartalmazza azokat, akik zenei pályára készülőként nálunk jártak zeneiskolába és nem sokkal továbbtanulásuk előtt költöztek el Nagyatádról, ezért a mi adatainkban ők már nincsenek benn. Becslésünk szerint közülük 4-5 fő került a későbbiekben zenei pályára (Zeneművészeti Szakközépiskola).

Gyakorlás hangverseny előtt

Úgy gondolom, hogy amint az iskola tevékenységéről és munkájáról szóló egykori beszámolókból, jelentésekből, aszerint a jelenlegi történetből sem hagyhatók ki az iskola kapcsolatrendszerének jellemzői, főképpen a társintézményekhez és az irányító, fenntartó szervekhez való viszonyának megemléítése.

Kissé tartózkodóan azt mondhatnám, hogy ez a viszony mindig megfelelően alakult, viszont nem érzem túlzásnak ha úgy értékelem, hogy alapvetően jó volt.

Az általános, vagy még tágabban fogalmazva, a közismereti iskolákkal kapcsolatban azt természetesnek lehetett tartani, hogy főleg érdeklődések nyomán előfordultak súrlódások, kisebb konfrontációk, hiszen a hangszeres tanszakok növendékeinek majd teljes egésze az általános iskolás korosztályból került ki, akikre adott alkalommal mindketten, sokszor még ugyanabban az időben is, egyaránt számítottunk. Ha voltak is viták, szinte mindig ebből a helyzetből eredően, a munkánk védelméből fakadtak és úgy igazán, talán ezért sem mélyültek vagy mérgesedtek el sohasem.

Mindig igyekeztünk segítő partnerek maradni növendékeinknek az egyes rendezvényeikre történő hangszeres felkészítésétől a kóruskíséretük ellátásáig.

Fenntartó, illetve irányító szerveinkkel kapcsolatban a zeneiskolák már kezdetben egy markánsan körvonalazódó dilemma elé kerültek, melynek oka és eredője a zeneiskolának az általános iskolai oktatástól lényegesen eltérő, mint például az egyéni foglalkozásokra épülő oktatási formája volt. Persze nem ez volt az egyetlen lényegi eltérés. Mert voltak ám bőven félreértésre adó okok. Erre hadd hozzak fel egy, ha nem is a legjellemzőbb, de mindenképpen érdekes példát, a korrepetíciót.

Zeneiskolai keretek között a korrepetíció, a szó gyakorlás és segítség fogalmai szerint a vonós és fúvós tanszakok növendékei részére, a tantervben meghatározott módon, zongorakíséretes próbákat jelent, mert ezeken a tanszakokon tanuló növendékek mindig egy lineárisan futó dallamot hallanak, holott a zene a dallamhangok alatt egyidőben megszólaló más szólamokkal és/vagy harmóniákkal válik teljessé. Enélkül az említett tanszakok növendékeinek zenei képességei csak nagyon egyoldalúan és csonkán fejlődnének. Tehát szó nincs itt a gyengébben haladók

felzárkóztatásának segítségével vagy hasonlóról, mint ahogy a korrepetíciós órákkal kapcsolatban egyszer valaki megkérdezte, hogy nálatok ennyi gyenge tanuló van?

Nem lehet csodálkozni azon, ha a közismereti oktatás struktúráját ismerő és annak pedagógiai fogalmaihoz szokott oktatásirányító szerveink nehezen ismerték ki magukat a zeneiskolákat jellemző speciális sajátosságok között és ez sok esetben, a meg nem értettségéből fakadó idegenkedést szült. Mármint, ez mennyiben volt jó vagy rossz a zeneiskolák számára?

Valamikor a kezdeti időkben, sőt, még később is, megyei igazgatói értekezleteink témái közt gyakran felmerült ez a probléma. A megoszlott vélemények szerint többen úgy gondolták, hogy nem olyan nagy baj, ha irányítóink kevésbé látnak bele a zeneiskolák dolgaiba, mert ez részükről kevesebb beleszólási lehetőségre ad alkalmat, számunkra pedig nagyobb önállóságot és cselekvési szabadságot jelent. Mások az ellenkezője felé hajlottak. Gondolom, hogy a véleményeket a helyi tapasztalatok erősen befolyásolták.

Mindenesetre elképzelhetetlennek tartottam, hogy pont az irányító és fenntartó szerveink elől zárkózzunk el, akiktől szükséges esetben a szakmai és anyagi segítséget, támogatást várhattuk, mert sokkal rosszabbnak tartottam, ha intézményi sajátosságainkat nem látják át, netalán takargatunk előlük valamit.

Egyebek között, nagy valószínűséggel annak is köszönhető irányító szerveinkkel szemben fennálló folyamatosan jó munkakapcsolatunk, hogy munkánkról, esetleg speciális gondjainkról és igényeinkről szóló tájékoztatásainkat, kéréseinket igyekeztem minél világosabban, intézményünkre jellemző szervezeti sajátosságaink néha talán túlrészletezett feltárásával megfogalmazni. Ezt a törekvésemet tükrözik az említett okból néha túl

nagy terjedelműre sikerült, az iskola munkájáról szóló különböző előterjesztések, beszámolók vagy jelentések anyagai is.

Úgy érzem járható út volt és méltatlan lenne nem megemlítenem mindenkori felettes szerveink iskolánkhoz való korrekt viszonyát.

A szűkebb értelemben vett szakmai munkánkról szóló rész lezárásaként csak annyit hadd jegyezzek meg, hogy a tanulmányi munka részletezését természetesen hosszan folytathatnám, leásva a legapróbb részletkérdésekig, melyek közé olyan fejezetcímek és táblázatok tartoznának, mint például: az egyes tanszakok előző évi zárólétszámából a visszairatkozottak száma; a vissza nem iratkozottak elmaradásának konkrét vagy feltételezett oka; a felvételi vizsgákra jelentkezettek száma (külön feltüntetve életkorukat, általános iskolájukat és ottani osztályukat); a félévi és évvégi vizsgák értékelésének átlageredménye tanáronként, valamint iskolaszinten összesítve; ugyanígy feldolgozva a félévi és évvégi érdemjegyek; a létszám évközi változásai (később iratkozott be; tanárváltozás; tanszakváltozás); hangszerünk és szemléltető eszközeink számát, minőségét, beszerzési idejét és így tovább.

Tudom, hogy a kollégák körében nem mindig örvendett nagy népszerűségnek a statisztikai kimutatások céljára összeállított kérdőívek töltögetése, azonban nem egyszer láttam hasonlót, majd a gyakorlatban hamar megtapasztaltam a jelentőségét is, azt, hogy egy jól és differenciált módon elkészített statisztika, mint az érzékeny szeizmográf jelzi a mögötte álló folyamatokat, szükséges esetben pedig lehetővé téve a gyors beavatkozást. Nem

elhanyagolható előnye volt akkor is, amikor például azt láttuk, hogy valamelyik intézmény egyik osztályából a többenél sokkal többen jelentkeznek felvételi vizsgára és ez esetben joggal feltételezhettük, hogy ott olyan nevelő tevékenykedik, aki talán fokozottabban támogatja tanulói zenei képzését és így, a felvételik alkalmával, valamint egyéb esetekben is lehetséges partnerként tekinthetünk rá. Az illető nevelővel felvéve a kapcsolatot, az eredmény nagyon hasznos együttműködés lett.

Természetesen, a fenti felsorolásban foglaltak részletes kifejtésével senkinek nem fogom a türelmét próbára tenni, már csak azért sem, mert az iskola munkáját és egész tevékenységét az iskola falain kívül is látható megnyilvánulásai ugyanolyan hitelesen érzékeltetik. Ennélfogva, a későbbiekben majd inkább ezek alapján szeretnék képet adni az iskola munkájáról.

Mielőtt továbblépnék más témák felé, itt szeretném megjegyezni azt a jóleső örömünkre okot adó tényt, hogy a nagyatádi zeneiskola, a folyamatosan jellemző jó szakmai munkája, versenyeredményei, közművelődési tevékenysége és az iskola rokonszenves munkahelyi légköre alapján, Somogy megyében mindvégig a megye legjobb zeneiskolái között foglalt helyet.

És, ha már belekezdtem a zeneiskola munkáját elismerő, számunkra mindenképpen kellemes dolgok leírásába, akkor még legalább kettőt hozzá kell tennem.

A négy évtized alatt mindannyiszor, ahány esetben a zeneiskola munkája napirendi pontként került megtárgyalásra a város legfőbb testülete, korábban a Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága, később az Önkormányzat Képviselő-testülete előtt – először 1974-ben – a született határozatok alapvető megállapítása mindig az 'elismerés' és 'köszönet' szavak voltak, általában a

'magas színvonalú' vagy 'lelkiismeretes' jelzőkkel együtt. Nagyon megtisztelő és jóleső érzés töltött el, amikor egyszer végignéztem az összes előterjesztés anyagát és a leírtakból az előbbieket rajzolódtak ki. Viszont, ha már ennyi „intimitás” szóba került, hadd tetézzem azzal, hogy, bár nem vagyok ijedős, de általában az elismerések első, jóleső pillanatait után mindig az a nyomasztó érzés motoszkált bennem, hogy ezután még nagyobb elvárásnak kell eleget tennünk, még magasabb szinten teljesítenünk, mert egy kitüntetés, egy elismerés, egy dicséret erre kötelez és vajon képesek leszünk-e még többet és jobbat produkálni.

Az elmondottak hatványozottan vonatkoznak a következő eseményre. Ugyanis, egy nagyon becses és megtisztelő elismerést tudhat magáénak az iskola tanári kara, amikor 2000-ben a Képviselő testület a Nagyatádi Zeneiskola Kollektívája részére NAGYATÁD VÁROS KULTURÁLIS DÍJÁT adományozta, ahogy a szöveg fogalmaz: a kulturális élet és a művészeti nevelés terén hosszú időn keresztül végzett kiemelkedő munkájuk és közösségi tevékenységük elismeréséül.

Ezek után szerettem volna már rátérni az iskola közszerepléseire, a közművelődésben betöltött szerepére, azonban akadt valami, amiről végül is azt gondoltam, hogy mégsem hagyom említés nélkül. 1968 után a zeneiskolák történetén, mint sötét árnyék vonult végig a tanárhiány kérdése, ezért a tanárhiány-ként oly sokat emlegetett fogalommal fémjelzett súlyos problémát aligha lehet megkerülni, főleg elhallgatni. Ez, számtalan következményével együtt egy olyan tehertétel volt a zeneiskolák, különösen a vidéki, kisvárosi iskolák, így a mi iskolánk számára

is, amibe csoda, hogy már legkésőbb a 80-as évek folyamán bele nem rokkantak, rokkantunk. Eredeti szándékom szerint nem kívántam részletesebben kitérni erre, az oktatásunk egyik legnagyobb tehertételét jelentő kérdésre, azonban oly sok, jórészt alig átlátható szállal nyúlt bele és mérgezte folyamatosan egy-egy iskola életét és munkáját, ami miatt mégsem hagyhatom említés nélkül, mintha e téren minden rendben lett volna.

Ha belegondolok e szerteágazó és rendkívül terjedelmes témakörbe, nehéz eldöntennem mennyit és mit írjak róla oly módon, hogy egyben a kívülálló számára is érthető legyen, ugyanakkor túlságosan nagy teret és hangsúlyt se kapjon itt és most – bármily szívesen is megtenném, mivel oktatásunk sarkalatos problémáját jelenti –, azonban mégsem ez képezi írásom alapvető tárgyát.

Miután a zeneiskolákat sújtó tanárihiány permanensen fennálló és bosszantó megoldatlanságával szinte a zeneiskolai oktatás egész eddigi történetén végigvonult, ezért úgy vélem, hogy megemlítése az iskola történetének bármely szakaszában egyformán aktuális és ezért nem számít, hogy mikor foglalkozom vele. Így, hát most megteszem.

Normális esetben az ország zeneiskolai hálózatának 1968 után történő fejlesztésével párhuzamosan a tanári létszámnak is növekednie kellett volna, sőt, a fejlesztések arányában, néhány év alatt majdnem megduplázódnia. Azonban megközelítően sem ez történt.

A zeneoktatásban végbement fejlesztésekre a tanárképzés szinte egyáltalán nem reagált. Pontosabban azt állították, amiben

igazuk is volt, hogy az engedélyezett keretszámoknak megfelelő mennyiségű tanárt képeznek, csak sokan nem tanári pályán helyezkednek el. A képzés keretszámainak bővítésére pedig nem kapnak engedélyt, mert nincs pénz. Végeredményben ez utóbbi is igaz volt.

Nos, akkor mi lenne a teendő? Netalán a gondok retardált módon való megoldásaként megszüntetni a zeneiskolák felét?

Sem ezt, sem azt nem vállalta senki. Több tanárt sem képeztek, ugyanakkor senkinek sem volt mersze kimondani, hogy csökkentsük a létszámot, esetleg zárjunk be iskolákat, esetleg bármi apróságot, ami arra utalt, hogy akiknek módjukban és hatalmukban állt, valami hihetőnek tűnő erőfeszítést felmutatva, akár csak egy apró lépéssel is a megoldás irányába mozdulnak el. Ehelyett hagyták a zeneiskolákat a tanárhiány problémájában fuldokolni, mert valakik arra az erkölcsileg aligha méltányolható de nagyon kényelmes álláspontra helyezkedtek, hogy az elsorvasztást, a sorsára hagyott kimúlást teszik meg elérendő perspektívának.

Az igazsághoz tartozik, hogy azért időnként történtek e téren nagyon bátortalan és enervált, minden hathatós eredményt nélkülöző próbálkozások, amelyeket inkább az alibit szolgáló látszattervekenységek kategóriájába sorolnám be.

Arra, hogy a végzett tanárok is hová tűntek el, arra ugyan nem túl hízelgő, de annál egyszerűbb a felelet, mivel egzisztenciájuk megteremtésében a legutolsó opciót a tanításban, főleg a vidéki, kis iskolákban történő elhelyezkedésben látták. A megoldás érdekében ennek okairól is el lehetett és el kellett volna gondolkodni már a kezdet kezdetén. Innentől kezdve, tulajdonképpen már nem is nagyon érdemes szót vesztegetni egyéb okokról, hogy a vonós és fúvós tanszakon végzett tanárok nagy

részét felszívták a szimfonikus és egyéb zenekarok, hogy – különösen a 70-es években de később is – a magyar zenetanárok iránti fokozott külföldi kereslet hatására nagyon sokan mentek tanítani több nyugat és észak-európai országba, miután a jó színvonalú hangszeres tudás változatos elhelyezkedési lehetőségek előtt nyitott utat, hogy ugyancsak a jó színvonalú hangszeres képzettség okán, zenei területen számtalan egyéb elhelyezkedési lehetőség adódott a fiatal hangszeres tanárok számára és hasonlók. Talán hadd fogalmazzak még érthetőbben: egy frissen végzett, jó színvonalú hangszertudással rendelkező zenetanár, aki ráadásul a szakmájával kapcsolatos speciális igényeit és érdeklődési körét, nem beszélve a vonós és fúvóstanárok számára a hangszertudásukat meg- és karbantartó zenekari játék lehetőségéről, e lehetőségeket csak a nagyobb, vagy nagyváros helyzeti előnyéből adódó kulturális közegében találhatta meg. Különösen egy fiatal számára egy kisváros zeneiskolájában, magas óraszámban késő estig tartó tanítás mellett magát elásva, ez az életforma minden volt, csak nem perspektíva.

Csakhogy! Amennyiben az előbbieket köztudottak voltak, márpedig azok voltak, akkor annak is nyilvánvalónak kellett lenni, hogy a zeneművészeti főiskola zenetanárképző intézeteiben folyó képzés nem csak a zeneiskolák tanárigényét, hanem egyéb, zenetanári végzettséget feltételező keresletet is kielégít. Ellensúlyozására pedig ezt a tényt a főiskolai keretszámok megállapításánál figyelembe kellett volna venni, ami sohasem történt meg.

Mivel megfelelő létszámú tanár nem volt – mit is lehetett tenni – mint sok helyen, úgy iskolánkban is a meglévő tanári állománnyal próbáltuk meg ellátni az iskola növendékeinek óratervezés szerint előírt óráit, mert egy állás betöltetlensége vagy megüresedése esetén mindig arra törekedtünk, hogy a tanári létszám

változása ne okozza automatikusan a növendéklétszám csökkenését, ugyanis elővigyázatlan módon egy tanszak pillanatok alatt leépülhet, míg újbóli felfejlesztéséhez akár hosszú évek munkája szükséges, azonban sikerét semmi sem garantálja.

Ebbéli törekvésünk elsősorban elvi okokból következett. (Talán érdekesebb a továbbiakban inkább a magam nevében beszélnem, habár tudom, hogy az idők folyamán, kollégáim nagy része is hasonló véleményen volt.) Ugyanis nem azért választottam hivatásnak a munkámat, nem azért voltam meggyőződve a zenei műveltség kivételes fontosságáról, nem beszélve a zenei nevelés, talán még pontosabban a zenével történő nevelés szintén kivételes jelentőségéről, személyiségformáló hatásáról, hogy rendszertechnikai okok, azaz a zeneoktatás szervezeti, működési zavara miatt, a zenetanulás iránti igények mesterséges visszafogásával vagy letörésével én is részese legyek annak a felelőtlen nemtörődömségből eredő botrányos mulasztásnak, ami hosszú évtizedek alatt csak kárt okozott a zeneoktatásnak.

Egyes esetekben a tanári álláshelyek 60-65%-os betöltöttsége mellett az óratervi órák közel 100%-át láttuk el. Ez a lépés rendkívül magas heti tanári óraszámokat és velejáró fokozott megterhelést eredményezett a tantestület érintett tagjaira nézve.

Ráadásul az így adódó többletfeladatokat, illetve tanítási órákat túlóráként lehetett elszámolni, holott óratervi és nem azon felüli feladatokat fedtek le. Ez, a szerintem elszámolástechnikai kérdés, állandó problémák forrásává vált.

Tetézte a bajt, hogy az ellátatlan feladatok ellátására illetőleg helyettesítésre félállású vagy óraadó tanárokat a legfeljebb 40-50 km távolságra lévő nagyobb városokban lehetett, azaz csak lehetett volna találni, mert sok esetben őket sem kímélte a tanárhiány, másfelől összevetve a várható jövedelmet a távolság-

gal felmerülő útiköltséggel és az utazásra fordított idővel, elfogadhatatlan arányok jöttek ki. Az esetleg közelebb lévő kisebb zeneiskolák már eleve kiestek a számításba jöhető köréből, mert ők is ugyanolyan, vagy még nagyobb gondok közt vergődtek, mint mi. Ha lehet, még reménytelenebbé tette a helyzetet, hogy a zeneoktatás esetében a képesítés nélkül alkalmazhatók köre is sokkal korlátozottabb, mert az adott hangszer oktatásával kapcsolatban nagyjából középfokú szintű szakirányú képzettség, vagyis hangszeres tudás szükséges, különben az oktató a hangszeres órán semmit sem tud kezdeni a rábízott növendékkel.

Miután a kiváltó okok nem változtak, a magas óraszámok jelentette megterhelés lassan állandósult és vele együtt élve voltunk kénytelenek munkánkat ellátni. De hát nem volt más, legalábbis számomra vállalható megoldás. Részemről ekkor a létszám leépülésének megakadályozása és a szakmai színvonal fenntartása jelentette a legfőbb prioritást. Ennek érdekében pedig, ha szükségesnek láttam, nem sok dologra voltam tekintettel úgy, ahogy máskor sem, amikor az iskolát komoly hátránnyal járó veszély fenyegette.

Az egész tanárkérdés áldatlan problémakörében még egy elég súlyos dilemmával kellett szembenézni, ami többnyire az álláshelyek betöltésével kapcsolatban alapvető helyzeti hátránnyal sújtott kis iskolák körében szokott előfordulni.

Nagy ritkán megtörtént, hogy akadt ugyan egy érdeklődő – rendszerint csak telefonon – méghozzá legtöbbször nem is a meghirdetett álláshellyel kapcsolatban, vagy nem a meghirdetett álláshelyben feltüntetett szakkal rendelkező pályakezdő, mert pillanatnyilag éppen nem volt állása és szeretett volna átmenetileg elhelyezkedni.

A kis zeneiskolák, ahol egy szakon általában egy tanár tanít, tudják, mit jelent az, amikor valamilyen szakos tanár éppen akad és e „szerencsés” esetben az iskola nekiáll azt a tanszakot fejleszteni, ha egyáltalán lehetséges, majd pedig leépíteni, ha az előbbi kolléga szedi a sátorfáját és odébbáll, mert különösen a pályakezdők nagy része csak átmenetileg, szükségéből és akkor is rövid távra vállal vidéken tanítást a nagy, vagy nagyobb város felé történő orientáció nem titkolt szándékával. Ha fűvós vagy vonós tanszokról van szó, akkor ennek a kalandnak súlyos pénzügyi vonzatával is számolni kell, már amennyiben a tanszak létszámának megfelelő mennyiségű kölcsönhangszer beszerzésére a fenntartó biztosította az anyagi fedezetet, mert aligha lehet bárkit is erőszakkal egy tanszakra irányítani, majd még méregdrága hangszer megvételére is kötelezni. Majd, ha várható módon a tanszak rövidesen megszűnik, vajon mi lesz a tanulóival, nem beszélve a hangszerekbe fektetett nagyértékű beruházásról? Kezdődjön újra a gyözködés egy újabb tanszakra irányítás érdekében a velejáró egyéb procedúrával együtt? Akinek csak egyszer is része volt benne, számára egyértelmű, hogy ezt nem lehet vállalni. Szerencsének és bizonyos szempontból elég tragikusnak kell tekinteni azt, hogy az említett érdeklődő megkereséseknek szinte soha nem lett folytatása.

Még nagyobb szerencse, hogy vezetői tevékenységem folyamán az említett tanszakfejlesztésre, majd megszüntetésre csak egyszer volt példa, de nem kívánom vissza.

A tanárhiánnyal kapcsolatban sokat mond, hogy a meghirdetett álláshelyekre átlagosan több mint 15 évenként akadt komoly szándékát hivatalos pályázat benyújtásával is alátámasztó jelentkező.

Ám lehet, hogy ma már más a helyzet, azonban jó tíz éve és azt megelőzően a fenti állapotok uralkodtak.

A végén, hogy valami jóról is beszámoljak, negyven éves vezetői múltam alatt volt egy kivételes év, az 1982/83. tanév, amikor minden álláshelyünket sikerült betölteni. Ennyi idő alatt egyszersmind ez volt az első és az utolsó eset. És ezzel ki is merül minden jó, amit a tanárkérdésről elmondhattam.

E kivételes emléket kegyelettel megőrizve remélem, hogy a tanárhány nyomasztó gondjaival többé sohasem fogok találkozni.

Már említettem, hogy kezdeti körülményeink lényeges megváltozásával, az átalakított Széchenyi tér 7-es számú épületbe költözéssel, ugrásszerűen kibővültek azok a lehetőségeink, amelyeket egyaránt jól kamatoztathattunk úgy a belső oktató-nevelő munkánkban, mint a zenei közéletben való részvételünk során is. Kicsit pontosabban fogalmazva, elsősorban a nyugodt munkakörülményekről, az eredményes oktatómunkához rendelkezésre álló szakmai, tárgyi feltételekről van szó. Érdekes, mekkora élményként éltük meg, hogy nem sérült az oktatás zavartalansága, hogy egy tantermet az oktató-nevelő munka követelményeinek megfelelően lehetett berendezni és használni, hogy nem kellett ide-oda vándorolva órákat megtartani, hogy rendelkezünk megfelelő kiszolgálóhelyiségekkel, de legfőképpen az, hogy az egész intézmény szervezetileg egy helyen, átlátható módon és nem szétszórva működött. Azaz, olyan dolgok jelentették örömünk forrását, amelyeknek már a legelső pillanattól kezdve, mint magától értetődő és természetes feltételeknek, rendelkezésre kellett volna állniuk.

Amikor az új épületben elfoglaltuk a helyünket és minden tanteremnek akadt gazdája, minden helyiséget rendeltetés szerinti funkciója szerinti használatba vettünk, mi magunk is meglepődünk azon, hogy városunk mekkora zeneiskolával rendelkezik. Nem csoda, ha sokan nem hitték el, hogy az egész épületet kihasználjuk és ténylegesen szükségünk van rá.

Nemcsak szükségünk volt minden helyre, hanem rövidesen még kevésnek is bizonyult. Ezért egy raktárnak használt helyiséget kellett tanteremnek berendeznünk, valamint az épület ú.n. kolostorépület felőli sarkán lévő, az átalakítás során egy társadalmi szervezet részére leválasztott két helyiség közül az egyiket vissza kellett kérni.

Pontosan az előbbieken érzékeltetett helyzet teszi aktualitássá, hogy a már korábban egyszer említett eseményeket újra felelevenítve és az azokon jóval túlmutató, a szakmai munkát is érintő összefüggéseit boncolgatva, még néhány mondat erejéig elidőzzem mellettük.

Még az első évtizedben történt megpróbáltatásainkat ecsetelve, az oktatás céljára nem megfelelő tantermekkel, az iskola jobb elhelyezésének reményében a gyakori ide-oda költöztetéssel, a különböző helyeken és legtöbbször nem is egy épületben folyó oktatással kapcsolatban már röviden utaltam arra a presztízaveszteségre, amit ez a helyzet okozott számunkra. Azonban miből is állt ez valójában és milyen konzekvenciái adódtak?

Már korábban arról is említést tettem, hogy akkori körülményeink a külső szemlélő számára úgy csapódott le, hogy „...vajon milyen iskola, illetve intézmény az, amellyel mindezt meg lehet tenni?”. Ez, egyben mint értékítélet, mindig ott lógott a levegőben. Következményeként a közvéleményben kialakult

elmarasztaló és az iskola komolyságát megkérdőjelező negatív véleményeket kiváltképp tetézte az, hogy a zeneiskolát, mint intézményt, egységében még látni sem lehetett, mert nem egy esetben egyszerre több helyre is rá lehetett mutatni, hogy itt is, ott is, meg amott is van. Ez sokaknak egyet jelentett azzal, hogy valójában sehol sincs. Az ebből fakadó negatív véleményekért még csak elmarasztalni sem lehetett senkit.

Nem lehet kizárni, hogy amikor az iskola működésének megkezdése után vagy tizenöt év múlva sokan nem is tudtak a városban létező zeneiskoláról – ráadásul olyanok, akiktől elvárható lett volna –, akkor ebben az előbb vázolt helyzet hatását kell keresni. Bár! ... nem is olyan egyértelmű, mert újabb tíz-tizenöt év múlva még mindig több hasonló véleménnyel lehetett találkozni, mint ami ésszerűen indokolható lett volna. Ennek magyarázata azonban egészen másfelé vezet.

Említett körülményeinkből eredő, feltételezhető presztízsvesztésünket a már korábban szintén bemutatott szakmai munkánk és annak eredményei, valamint a nyilvánosság előtt megjelenve, a zenei közéletben vállalt, szám szerint is dinamikusan növekvő és egyre sokrétűbb megjelenésünk idővel kompenzálta. Noha tevékenységünket elsősorban mégsem az iskola ismertebbé tétele, hírnevének erősítése motiválta, mert mindaz, amit ekkor végeztünk, munkánk szeretetéből és a vele kapcsolatos belső igényből fakadt, emellett azonban teljes mértékben tisztában voltunk azzal is, hogy a közvélemény előtt intézményünk megjelenítésének és elismertségének ez lehet a leghatékonyabb kiindulópontja, ezért mindenáron arra kell törekedni, hogy a zenei közéletben folyamatosan jelen legyünk. Csakhogy nem idő előtt és mindenáron. Nem ártott az óvatosság, mert nagyon csábító kirakatpolitikát folytatni, a nyilvánosság

számára előnyösen megmutatkozni, hiszen ez mindenki számára jól látható és a közvélemény ebből ítél, ez alapján formál esetleg jó véleményt, még akkor is, amikor egy intézmény működésével és belső szakmai munkájával talán koránt sincs minden rendben. Az említett módszer ugyan hatásosan alkalmazható ideig-óráig, ha azonban a zenei közéletben való részvétel és egyáltalán minden, kifelé irányuló tevékenység alapja nem az aranyfedezetet jelentő színvonalas szakmai munka, akkor az ilyen törekvés keményen visszaüthet.

Így utólag csak örülni lehet annak, hogy a kezdeti években nem engedünk a csábításnak és nem futottunk bele ebbe a hibába annak ellenére, hogy ebben az időben irányító szerveink nem túl kedvezően ítélték meg munkánkat, ráadásul akkor, amikor a szakmai ellenőrzések szakfelügyeleti jegyzőkönyvekben rögzített véleményei alapvetően jónak, eredményesnek és szakmailag megalapozottnak értékelték a szaktanári munkát.

Nem állítom, hogy akkor tudatosan cselekedtünk így, viszont ösztönösen éreztem, hogy helyes úton járunk. Inkább elszomorított, mintsem örömmel töltött el az, hogy amikor elérkezettnek látva az időt, egyre többször léptünk fel a nyilvánosság előtt, szinte egyik napról a másikra, milyen gyorsan változott meg az iskola megítélése a korábbival ellentétes irányba. Pedig szakmai munkánk színvonala ezalatt mit sem változott.

Mindenesetre hasznos tapasztalattal szolgált számomra ez az eset és inkább abban erősített meg, hogy a legelső és legfontosabb az intézmény szakmai stabilitása, a jó szakmai munka kell, hogy legyen, és ha nem is mindig elképzelésünk szerint sikerül, de minden erővel erre kell törekedni.

1982-től kezdődően, megfelelő tárgyi feltételekkel és egy stabil, jó szakmai színvonalon álló belső munkával a hátunk mögött, még több lehetőségünk nyílt a város zenei életében történő részvételre, amit ki is használtunk.

Az alábbiakban, nagyjából vagy majdnem egy-egy évtizedet felölelő csoportosításban, először az érintett időszak jelentősebb eseményeit szeretném összefoglalni.

Az 1982 és 1990 közötti tanévek folyamán a zenei közéletben való részvételünk számottevőbb alkalmi és formái.

- Tanév közben az elsősorban tanulmányi célt szolgáló házi növendékhangversenyek továbbra is munkánk fontos és szerves részét alkották, ahogyan korábban is. Mivel a rendezvények közönség előtt zajlottak, így talán indokolt a közművelődés terén végzett tevékenységek közé sorolni. Az ünnepélyes tanévzáró hangversennyel együtt, számuk évi 6-8 alkalom között mozgott.
- Egy-egy évforduló kapcsán Schubert, Bach és Liszt életéről és művészetéről hangzott el ismertető előadás élőben és hanghordozóról megszólaló zenei részletekkel, növendékek és tanárok közreműködésével, a Művelődési Központ nagytermében. Schubert esetében 2 előadásra is sor került, 1983-ban, majd 1990-ben, melyek közül az utóbbi esetben az előadás második fele zongoraműveiből összeállított tanári hangverseny volt. Ehhez hasonlóan a Liszt megemlékezés alkalmával, zongoraműveiből nagyobb terjedelmű részletek szólaltak meg élő előadásban.
- Tanári kamarahangverseny a Katolikus Templomban.

- Az újjászervezett Zenebarátok Klubja keretében tematikus zenei előadásokra került sor az iskola kamaratermében, évente egy, összesen 8 alkalommal.
- A fent jelzett évek alatt, 3 éven keresztül ismeretterjesztő előadásokat szerveztünk a Szakmunkásképző Intézet tanulói számára, félévenként 1-1 alkalommal.
- Igény és felkérés esetén tovább folytattuk a már a 70-es években megkezdett TIT előadásokat.
- Zongoraest (Liszt-művek) – zeneiskola tanára.
- Tanári részvétel a Zenetanárok V. Országos Zongoraversenyén, Szekszárdon (1983) – II. helyezés a Liszt Ferenc Társaság különdíjával

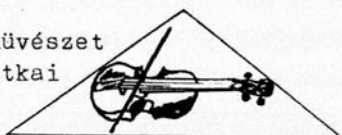
Oktató-nevelő munkánkon kívül, a zenekultúra terjesztése érdekében törekvéseink között szerepelt egy, a művészi zene iránt érdeklődést mutató felnőttek számára alkalmas fórum megteremtése, egy zenei klub létrehozásának, illetve megszervezésének a gondolata.

A Zenei Klub, később mint Zenebarátok Társasága, többszöri újjászervezés eredményeként említésre méltó helyet foglalt el közművelődési tevékenységeink sorában. A Klub 1975-től néhány évig, majd 1983 és 89 között, ezután az 1995-től 98-ig terjedő időben működött, végül a 2000-es évek első felében történt még egy kísérlet az újjászervezésre.

A közben eltelt, nagyjából 30 éves időszak alatt egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a felnőttek napi gondjai, a munka, a felfokozott élettempó és még ki tudja, hogy mi nem, az idő

múlásával egyenes arányban és nagyon szembetűnő módon egy olyan előnytelen és visszafordíthatatlan változást eredményezett az életvitelben, amibe egyre kevésbé, vagy már sehogyan sem fért bele, főleg egy ilyen jellegű rendezvény akár évi két alkalommal történő látogatása sem. Nem érdemes elhallgatni, hogy a szabadidő eltöltésével, a szórakozásra szolgáló egyre kevesebb idő felhasználásával kapcsolatos szokások megváltozása, nem utolsósorban a művészettől a könnyebb, kommersz műfajok irányába történő elfordulás is, őszinte sajnálatunkra, mind-mind törekvéseink ellenében hatott, míg végül is nem lehetett egy olyan időpontot megjelölni, amikor résztvevőkre számíthattunk.

Téma: Az előadóművészet
kulisszatitkai

MEGHÍVÓ

A
NAGYATÁDI ÁLLAMI ZENEISKOLA
7500 NAGYATÁD, SZÉCHENYI TÉR 7.
TEL.: 344

MEGHÍVJA ÖNT

19 87. november HÓ 04 -N 18 ÓRAKOR KEZDŐDŐ

Zenebarátok Klubja RENDEZVÉNYÉRE

HELYE: Zeneiskola kamaraterme

NAGYATÁD, 19 .....

85 537 SN 5000 db

Zenei ismeretterjesztő törekvéseink egyik elemének szántuk a Szakmunkásképző Intézet tanulói részére szervezett tematikus zenei előadássorozatot is. Annak viszont, hogy egy ilyen, nem is

oly egyszerű és könnyű feladatot felvállaltunk, nagyon nyomós oka és szomorú aktualitása volt.

Központi intézkedések nyomán a 80-as évtized első éveiben nem egy intézményben estek neki és nyirbálták meg vagy egyszerűen megszüntettek zenei tárgy oktatására fordítható órákat. Csökkent az énekórák száma az általános és ének-zene tagozatos iskolákban, mellette a zenetagozatos iskolák száma is csökkent, csökkent a gimnáziumi énekórák száma, ugyancsak jócskán megnyirbálták az ének-zene tantárgy óraszámait a tanítóképzésben, ahol a zenei tantárgy tanulását egy félévre redukálták. Azonban mindez még mindig nem volt elég, hát gondoskodtak arról, hogy a tanítóképző zenei felvételi követelményét végül egy puszta hallásvizsgálatra redukálják. És ezt azokkal tették, akik előbb utóbb majd gyerekeket tanítanak énekre, zenére.

A szakmunkásképző intézeteket mindez egyáltalán nem érintette, mert zenei tárgy egyáltalán nem is volt.

Az említett helyzet szülte azt a gondolatot, hogy talán az általános iskolások részére tartott filharmóniai hangversenyek mintájára, legalábbis ahhoz hasonló módon, a Szakmunkásképző Intézet tanulói számára zenei (zenei ismeretterjesztő) előadásokat szervezzünk, hogy ne maradjon ki teljesen az életükből a művészi zene.

A program kidolgozása után felajánlottuk az említett lehetőséget az Intézet számára.

A lényeg, hogy az előadások megkezdődtek. Félévenként egy előadást tartottunk a zeneiskola kamaratermében mégpedig oly módon, hogy – tekintettel a kamaraterem korlátozott befogadóképességére – az Intézet tanulói több csoportban, egymást követő időpontokban vettek részt aznap az előadásokon.

Az előadások közel 3 éven keresztül folytatódtak, majd sajnálatos módon, érdeklődés hiányában megszűntek. Pontosabban fogalmazva, kénytelenek voltunk befejezni.

Ennek ellenére úgy éreztük, hogy ismét sikerült valamit tenni a zeneművészet megismertetéséért, népszerűsítéséért és csak azt reméltük, hogy ezek az alkalmak nem maradtak minden hatás nélkül.

Még mielőtt választott pályámra kerültem, a zenei közművelődésnek, a zeneművészet népszerűsítésének, megismertetésének és terjesztésének egyik elsődleges forrását láttam a TIT keretében történő népszerűsítő előadásokban. Még élénken emlékeztem arra, mit jelentettek számomra a Kaposváron diákkoromban hallgatott művészeti és tudományos témájú TIT előadások. Elhatározott szándékom volt, hogy e téren én sem maradok tétlen, és ha lehetőségem lesz rá, megkeresem a módját, amivel részese lehetek ennek a nemes tevékenységnek.

Munkába lépésem után rövidesen, mint a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat tagja lehetőségem nyílt zenei ismeretterjesztő előadások megtartására. Ennek nyomán, a zeneiskola belépésével zenei témájú előadásokkal is bővült a nagyatádi TIT szervezet kínálata, amikor is az ilyen igényeket továbbíthatták a zeneiskolának az előadás megtartására irányuló kérésükkel együtt.

1970-től egészen a 80-as évek közepéig, majdnem végéig, jó néhány előadás megtartására nyílt alkalom. Nagyatádon kívül az előadások helyszínei – többek között – Csurgó, Kutas és Segesd voltak. Ezt a tevékenységet az iskola közművelődés terén

végzett munkájának szintén a jelentősebb feladatai között tartottuk számon. Kár, hogy a vele kapcsolatos konkrét események dokumentációja eléggé hiányos, így a pontos számadatokat nélkülözni kell. Becslés alapján, 15 év alatt, mintegy 30-40 előadásra kerülhetett sor.

Sajnos, a 80-as évek második felében már nagyon észrevehetően megcsappantak az igények az előadások iránt. Hadd tegyem hozzá, hogy országos jelenségről volt szó. Ebben nem kis szerepet játszott a TIT fokozatos átalakulása is, no meg általában a hasonló jellegű előadások iránti érdeklődés csökkenése ugyancsak.

Mindenesetre vigasztalhat bennünket az a tudat, hogy nagyjából 15 éven keresztül e téren is további tettekkel gyarapíthattuk a művészi zene megismertetését és terjesztését szolgáló céljainkat.

Természetesen ezután és máskor is megtaláltuk a módját, hogy a továbbiakban zenei ismeretterjesztő tevékenységünk más formában tovább folytatódjon.

Ezután, az 1990 és 1999 közötti években, a város nyilvánosságának szánt zenei közművelődési tevékenységünk jelentősebb alkalmait fogom sorra venni.

A szóban forgó évek folyamán a különböző szerveknél, intézményeknél számottevő mértékben megsokasodtak az iskola közreműködései és fellépései, ugyanakkor formájában is változatosabbak lettek.

- Tanulmányi célzatú házi növendékhangversenyeink hasonló számban változatlanul folytatódtak tovább, évi 6-8 alkalommal.
- Valamilyen aktualitás kapcsán közel évente szerveztünk kiemelt növendékhangversenyként számon tartott, önálló rendezésű hangversenyeket a Művelődési Ház nagytermében:
  - karácsonyi hangversenyek (2 alkalommal – az egyik esetben két tanár fellépése hosszabb szóló műsor-számokkal [hegedű, illetve zongora]);
  - kamarahangverseny a keszthelyi zeneiskola növendékeivel együtt;
  - nagyatádi zeneiskolások kamarahangversenye (2 alkalommal);
  - a Nagyatádi Tavaszi Fesztivál keretében hangverseny a zeneiskola jelenlegi és volt növendékei, valamint tanárainak fellépésével;
  - kamarahangverseny – első részében a zeneiskola növendékei léptek fel, majd a második részben a Növendékzenekar önálló műsora hangzott el;
  - jubileumi hangverseny a Zeneiskola fennállásának 30. évfordulójára (kamaracsoportok és a zeneiskola Növendékzenekara).
- Tanári hangverseny, szólóest
  - Református Templomban a reformáció emlékünnepe alkalmából tanári hangverseny;
  - a zeneiskola két tanárának szólóestje (klarinét és zongora) – Művelődési Ház;
  - a Nagyatádi Tavaszi Fesztivál keretében tanári hangszeres szólóest (zongora) – Művelődési Ház;

- Mozart-évforduló alkalmából ismertető előadás majd hangverseny növendékek és tanári közreműködéssel – az eseményt egy nagyatádi képeslapgyűjtő Mozart témájú képeslapkiállításával együtt rendeztük meg;
- nagyatádi Bárdos L. Általános Iskola néptánc csoportjának olasz testvérvárosban tett látogatása során tanári hangverseny az olaszországi San Vito al Tagliamento-ban;
  - ◆ ugyanekkor a nagyatádi zeneiskola hegedű tanárának közreműködése a néptánc csoport kísérelő együttesében.
- Hangversenyek, közreműködések, fellépések:
  - a zeneiskola kamarahangversenye a Római Katolikus Templomban;
  - Hotel Solar rendezvényén növendékek és tanárok fellépése (3 alkalom);
  - közreműködés a Városi Karácsonyi Ünnepeleken (növendékek és/vagy tanárok – 5 alkalommal);
  - növendékek és tanárok hangversenye a Református Templomban a reformáció emlékünnepe alkalmából, október végén (4 alkalommal);
  - tanári fellépés a március 15-ei díszünnepségen – Művelődési Ház (3 alkalom);
  - tanári fellépés a Köztársaság Napján – Művelődési Ház;
  - tanári hangszeres közreműködés a Talentum Irodalmi Stúdió előadóestjén – Művelődési Ház;
  - a zeneiskolai Növendékzenekar fellépése a berzencei Kavulák János Általános- és Zeneiskola névadó ünnepségén – Berzence, Művelődési Ház;

- a Nagyatádi Vonós Zenei Tábor rendezvényének ideje alatt a résztvevők fellépésével megtartott hangversenyek (évenként 6 alkalom)
- Egyebek
  - Sebestyén János, a neves orgona- és csembalóművész részére nagyatádi tartózkodása idején orgonahangverseny megszervezése és lebonyolítása a Katolikus Templomban, először 1995-ben, majd még 2 alkalommal;
  - egy növendékünk részére orgonahangverseny megszervezése és lebonyolítása a berzencei Római Katolikus Templomban;
  - két volt növendékünk hangversenye, mint a pécsi Művészeti Szakközépiskola végzős hallgatói – zeneiskola kamaraterme.

A felsorolásokat számokkal megjelenítve látható, hogy a fenti időszakot tartalmazó 9 tanévben a jelentősebb saját rendezvényeinket, különböző fellépéseinket és közreműködéseinket, valamint egyéb műsorok szervezését és lebonyolítását figyelembe véve, több mint 170, azaz átlagosan évi legalább 18 alkalommal jelentünk meg a nyilvánosság előtt.

<p style="text-align: center;">A Nagyatádi Állami Zeneiskola tisztalattal meghívja Önt és kedves családját a 36-éveses Képzést megtartásához 1991. február 27-én, 18 óráig KISS ALBERT — klarinét KENEDI TIBOR — zongora HANGVERSENYÉRE</p> <p style="text-align: center;">A hangverseny napján kiállítás nyílik KENEDI TIBOR fotóiból és KISS ALBERT fa-munkáiból a Művelődési Központ tanácskozótermében. Megtekinthető március 10-ig a házi nyitvatartási idejében. A hangversenyre jegyek a zeneiskolában kaphatók (Sikszeyi Nr. 7, tel.: 31-841) illetve előadás előtt a helyszínen földszínek 40, díszkocsi 20 Ft-os áron.</p>	<p style="text-align: center;">MŰSOR: Weber: Romanze Vaucler Janus: Prelude és Rigodon Cavallini: Capriccio Weber: Ess-dúr klarinétverseny</p> <p style="text-align: right;">KISS ALBERT — klarinét zongorán kísér: KENEDI TIBOR</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p>Chopin: h-moll mazurka op. 24 No. 4 cisz-moll mazurka op. 20 No. 4 f-moll mazurka op. 7 No. 3 Bach — Düreni: Kerületjárás — Nun komm' der Heiden Heiland Sikszey: cisz-moll etűd op. 3 Chopin: Ess-dúr nocturn op. 27 Chopin: Aes-dúr polonéz op. 53 Sinding — Kenedi: Frühlingstrauch</p> <p style="text-align: right;">KENEDI TIBOR — zongora</p>
---	--

Amennyiben hozzáveszem a kisebb, csak 1 vagy 2 rövidebb műsorszámból álló fellépéseket, valamint egyéb zenei közreműködéseket (pl. kóruskíséretet), akkor az előbbi számadat legkevesebb a kétszeresére növekszik.

Megközelítően a 90-es évek közepétől egyre többször tűnik fel hangversenyeinken egy nagyobb együttesre utaló megnevezés, a Növendékzenekar neve. A zenekar, fennállásának megközelítően 10 éve alatt egyre többször lépett fel hangversenyeinken, városi és egyéb szervezésű rendezvényeken, sőt nem egyszer önálló hangverseny szereplő együtteseként. Ez a zenekar kedvelt színfoltja lett a város zenei életének. Mindezért érdemes kissé alaposabban áttekinteni megalakulásának körülményeit és bepillantani működésének kulisszatitkaiba is.

Iskolánk megalakulásának már a kezdetet követő éveiben az egyéni foglalkozások mellett kamaracsoportok kialakítására is törekedtünk. Egyrészt azért, mert ez a lépés a tanterv szakmai kívánalmainak is eleget tett, mivel a társas-zene a zeneiskolai oktatás nemcsak oktatási, hanem egyben kiemelt nevelési feladatát is jelentette, másfelől pedig tudtuk, hogy a kamaracsoportok jelentik a nyilvánosság előtti fellépések, közszereplések leglátványosabb és figyelemfelkeltő mozzanatait.

Tekintettel arra, hogy a kezdeti időkben még csak két hangszeres tanszakon, a zongora és hegedű szakon folyó oktatás létezett, ez a tény egyértelműen meghatározta, hogy kamaracsoportokat a vonós szakosok köréből szervezhetünk. Tekintve a tanszak létszámát, valamint a többségében még alacsonyabb osztályba járókat, először örültünk annak, ha két vagy három fős csoportok kialakítására nyílt lehetőség. Természetesen a későbbiekben bővültek a csoportlétszámok.

Évek múlva, ahogyan a magasabb osztályosok létszáma gyarapodott és a 6 alapévfolyam elvégzése után a továbbképző osztályokban továbbtanulók magasabb szintű hangszertudására is számíhattunk, majd idővel lehetőség kínálkozott a kamaracsoportok létszámának további bővítésére, amikor is a kisebb csoportok egyetlen nagyobb, számaránya tekintetében már a vonós kamarazenekar kritériumának megfelelő csoportba integrálódtak, természetesen a kamarazenének megfelelő hagyományos létszámú együttesek további működésének érintetlenül hagyásával.

Amikor a kamarazenekar felkészültsége szakmailag elfogadható, illetve jó színvonalat ért el, nem utolsó sorban tagjai részéről az együttzenélésben, a fegyelmezett egymásrafigyelésben egy megbízható rutin is kialakult, lehetővé vált, hogy úgy közönség előtt, mint versenyen, bemutassák és ezzel egyben kontrollálják is tudásukat.

Az 1980-as évek végén emlékezetes sikert és eredményt hozott iskolánknak a Vonós Kamarazenekar első komolyabb versenyszereplése a Somogy megyei Zeneiskolák Marcali Kamarazenei Találkozóján.

Évekkel később a Vonós Kamarazenekar jelentette az alapját a nagyon sok sikert és elismerést hozó Növendékzenekarnak.

Egy nagyobb létszámú együttes kiállítása nyilvánvalóan azon is múlik, hogy a közös, a zenekari munkára legalkalmasabb tagjainak kiválasztása elég széles körből történhessen. Ehhez pedig minél nagyobb tanszaki létszámra volt szükség. Miután, különösen hegedű szakon, további vonóstanári állás betöltésére az országosan kialakult súlyos tanárhiány miatt – és ismételten ezt a kínzó kérdést kell felemlenem – halvány reményünk sem lehetett, nem maradt más, mint a meglévő vonós tanszak létszámát növelni a tanári óraszám még ellátható, végső határáig.

Bár a 80-as évek közben már hallgatólagosan, majd de facto is jelen volt az iskolában egy nagyobb együttes létrehozására irányuló törekvés, azonban több jel mutatott arra, hogy ennek még nem jött el az ideje és a minőség, az elfogadható színvonal érdekében érdemes várni a megfelelő feltételek meglétéig.

Zenekari próba a Kamarateremben

Egy nagyobb együttes, pontosabban iskolai szinten egy kis növendékzenekar létrehozásának feltételét a vonós kamarazenekar vonós hangszerei mellett más hangszerek alkalmazása jelentette volna, például fúvósok. Amint korábban szó volt róla, iskolánkban 1976-tól ugyan működött fafúvós tanszak (klarinét és fuvola hangszerek oktatásával), azonban tanáraik félállásban, illetve óraadóként a hét egy vagy két napján Kaposvárról jártak ki leadni

óráikat, mely oknál fogva a fenti terveink megvalósításához nem lehetett e tanszakokat számításba venni.

A zenekar megalakításának reális esélyét a fafúvós álláshely, később egy vonós (gordonka) majd a rézfúvós álláshely főállású tanárral történő betöltése jelentette. Mindez már az 1980-as évek vége felé történt.

Az új tanszakok kialakulása és megerősödése a zenekar létrehozásának közvetlen esélyét jelentősen megnövelte.

Természetesen tudtuk, hogy tagjait tekintve a zenekar egy jó része – már ami a többségét alkotó vonósokat illeti – azokból a néhány évfolyamot végzett tanulókból fog állni, akik még a kezdés legalapvetőbb nehézségein is alig jutottak túl, sőt, a megfelelő létszám érdekében nem tekinthetünk el a szinte teljesen kezdő növendékeink zenekari munkába történő bevonásától. Ennek pedig egyik következménye az lesz, hogy egyedileg figyelembe véve a zenekar tagjainak adott pillanatban meglévő tudását, a játszott művek szólamait nagy gyakorisággal annak megfelelően kell átírni az illető növendékek számára, ahol előmenetelük folyamán éppen tartanak. Vélhetően pedig ezek az átírások, az állandó szólammásolásokkal együtt óriási többletmunkát jelentenek majd a zenekarvezető tanár számára, ahogyan aszerint is lett és szinte egy hangszerelési „zsonglőrmutatványt” követelt részéről, mert kis túlzással, amikor a kezdő már három hangot volt képes biztonsággal eljátszani, akkor az ő szólama nyilvánvalóan ezt tartalmazhatta, majd amikor négyet vagy többet, akkor azokat. Mindez nem hagyta érintetlenül a többi szólamokat sem, mert a mű hangzásának megtartása érdekében a többi szólamot is – az előbb említetteket figyelembe véve – minduntalan korrigálni kellett, pontosabban újraírni.

A zenekar formálódásának kezdetén számtalan ilyen és hasonló részletkérdés, megoldandó technikai és egyéb probléma, jobbra csak a gyakorlati megvalósítás közben lett igazán nyilvánvalóvá, amiért – ezeket látva – a befektetett munkát és a velejáró erőfeszítéseket tekintve, meglehetősen szkeptikus lettem a várható eredményt illetően. Végül is az együttes létrejötte feleségem merészségén és makacs elszántságán múltott.

Gálahangversenyre főpróba (énekkar, zenekar)

A zenekar 1996-ban lépett először a nyilvánosság elé. Fennállásának közel 10 éve alatt többször adtak önálló hangversenyt, sokszor léptek fel közreműködőként nem csak Nagyatádon, hanem a közeli települések egyes intézményeinek műsorában, nem egyszer kiemelkedő sikerrel.

Feltétlen pozitívumként kell megemlíteni, hogy a zenekar műsorán kezdettől fogva a legnemesebb művészi alkotások szerepeltek, a zenekar soha nem tért el a kevés és felületes munkával is elérhető, a gyors és kétes sikerekkel kecsegtető de távolabbi kimenetelében erősen bizonytalan könnyű ellenállás irányába. Műsorválasztása mindig változatos volt, műsorai a klasszikus szimfóniatétel átdolgozásától kezdve az igényes könnyebb műfajokig, széles skálán mozogtak.

Közművelődési jellegű tevékenységeinket összegző feljegyzéseinkből egyértelműen látszik, hogy különösen a 90-es évek második felétől kezdve, a város különböző szervei és intézményei részéről a korábbiakat is jóval meghaladó, fokozatosan növekvő igény jelentkezett a különböző rendezvényeiken és ünnepélyeiken való, azokat színesítő és még ünnepélyesebbé tevő hangszeres közreműködésre.

Mindig örültünk a felkéréseknek, mert oktatómunkánk szerves részét képezte, egyben kiváló alkalmat kínált a zene népszerűsítésére, terjesztésére, megismertetésére és megszeretetésére, mint az iskola zenei-nevelő tevékenysége egyik kiemelt céljának megvalósítására.

Talán nem ünneprontás, ha a pragmatikus oldalát is felfedem, nevezetesen, hogy a közreműködéseket egyben reklám és propaganda eszközként is felhasználtuk, esetenként kerestük is az alkalmat a közreműködésre, fellépésre, nem egyszer célzatosan olyan helyeken, melyekkel kapcsolatban úgy véltük, hogy ott is lehetnek zenetanulás iránt érdeklődők és talán egy ilyen alkalom készíti őket tevőleges elhatározásra.

Annak ellenére, hogy nagyon szívesen tettünk eleget minden felkérésnek, a 2000-et követő évek táján rá kellett jönnünk, hogy valamennyinek eleget téve lehetőségeink és teljesítőképességünk határához érkezünk és féltő, hogy rövidesen az iskola alapvető tevékenységét jelentő oktató-nevelő munka látja kárát. Az igazság az, hogy rendkívül nehezen utasítottunk volna vissza bárkit, aki hozzánk fordult és úgy emlékszem, hogy erre gyakorlatilag nem, vagy alig került sor.

Főpróba hangverseny előtt – Római Katolikus Templom

Közbevetőleg jegyzem meg, hogy a közreműködéseinkre vonatkozó felkérések növekvő száma egyfelől az általános iskolákban fokozatosan hagyománnyá váló karácsonyi ünnepélyek megrendezéséből fakadt, ahol műsoraikban a saját iskolájuk zeneiskolába járó tanulóit feltétlenül szerepeltetni kívánták,

másrészt pedig ebben az időszakban fordultunk még nagyobb lendülettel a zeneóvodások és az előképzősök felé további zenetanulásukat ösztönző hangversenyekkel és hangszerbemutatókkal, melyek még tovább növelték rendezvényeink számát. Ettől függetlenül az óvodák rendezvényein való hangszeres részvételre szintén egyre több esetben kértek fel bennünket

Viszont az is igaz és öröndetes tény, hogy a korábbiakhoz képest a város sokkal több szervezete és intézménye keresett meg bennünket a rendezvényükön való hangszeres közreműködés iránti kérelemmel.

Nagyobb rendezvényeink és jelentősebb közreműködéseink mellett az alkalmi, kisebb fellépéseink és közreműködéseink helyszínéül szolgáló rendezvények sokféleségét talán egy részüknek egyszerű felsorolása mutatja meg a legjobban. Közöttük egyaránt voltak évente ismétlődő és egyedi alkalmak is. Például:

- Nagyatádi iskolák rendszeressé váló karácsonyi hangversenyei de Nagyatádon kívül is, legtöbbször Lábodon;
- Nagyatádi Kórházban rendezett ünnepek;
- Idősek Karácsonya ünnepei;
- Ady E. Gimnázium Ady-napok rendezvénye;
- Atlétikai Szövetség ünnepélye;
- „Aranyágacska” rendezvény műsora;
- Magyar Kultúra Napja ünnepe;
- Európai Információs Iroda megnyitó ünnepe;
- Vöröskeresztes konferencia megnyitója;
- Szociális Munka Napja;
- Virágos Városok díjátadó ünnepe;
- Ápolónők Nemzetközi Napja;
- Nemzetközi Nőnap ünnepe;

- Kiállítások megnyitója;
- Iskolai kórusok részére hangszeres (zongora) kóruskíséretnek ellátása.

<p>A nagyatádi Művelődési Ház és a nagyatádi Városi Zeneiskola tisztelettel meghívja Önt és kedves családját a Művelődési Ház színháztermébe 2007. március 10-én, 18 órára a <i>Nagyatádi Zeneoktatás Támogatásáért Alapítvány</i> javára rendezett jótékonyági hangverseny keretében</p> <p>KENEDI TIBOR zongoraestjére</p> <p>A hangversenyre belépődíj nincs, azonban köszönettel vesszük a bejáratnál kiszett urnában az Alapítvány javára elhelyezett adományait.</p>	<p>A Nagyatádi Tavaszi Fesztivál rendezvénysorozatát megnyitja Ormai István Nagyatád Város Polgármestere</p> <p><i>A hangverseny műsora:</i></p> <p>Schubert: Asz-dur impromptu op. 142. Schubert: Asz-dur impromptu op. 90. Chopin: Asz-dur impromptu op. 29. Chopin: h-moll mazurka op. 33. No.4. Chopin: eisz-moll mazurka op. 30. No.4.</p> <p style="text-align: center;"><i>s z ű n e t</i></p> <p>Chopin: b-moll szonáta II. és III. tétel Liszt: Desz-dur consolation Liszt: 3. nocturno (Liebestraum) Hacsaturján: Toccata</p>
--	--

Végezetül még a 2000. és 2007. évek közötti tanévek jelentősebb fellépései és közreműködéseiről egy felsorolás:

- Kamarahangversenyek a Művelődési Házban
  - 2000-ben: zeneóvodások, a zeneiskola alkalmi énekkara, hangszeres szólisták és a Növendékzenekar fellépésével;
  - 2001-ben: Növendékzenekar és kamaracsoportok fellépése;
- Növendékzenekar önálló hangversenye a Művelődési Ház nagytermében
- Képeslapkiállítás Liszt Ferencsel kapcsolatban, majd Liszt életéről ismertető előadás a zenei részletek élőzenei bemutatásával – Zeneiskola kamaraterem;
- Közreműködés a városi Karácsonyi Ünnepélyen – Növendékzenekar fellépése és hangszeres szóló (zongoramű) műsorszám zeneiskola tanárának előadásában;

- Megyenap – Növendékzenekar fellépése – Városi Sportcsarnok;
- Város Napja ünnepélyén Növendékzenekar fellépése;
- Pedagógusnap – Növendékzenekar fellépése – Városi Sportcsarnok;
- Bartók-évforduló városi ünnepségén – közreműködők: két fafúvós kamaracsoport, valamint zeneiskola tanára (zongoraszóló);
- berzencei Zeneiskola 5 éves fennállásának ünnepélyén a Növendékzenekar hangversenye – Berzence, Művelődési Ház;
- Növendékzenekar zenekari estje a segesdi Múzeumi Kiállítóhely és Községi Könyvtárban;
- Zongoraest a Tavaszi Fesztivál keretében – zeneiskola tanára – Művelődési Ház

Most, amikor úgy érzem, hogy nagyjából megvalósítottam azt a törekvésemet, hogy intézményünk négy évtizedének felelevenítésével, ez időszak fontosabb eseményeiről egy viszonylag átfogó képet nyújtsak a zeneiskola eddigi története iránt érdeklődők számára, csak most érzem igazán, milyen roppant nehéz, ha ugyan nem lehetetlen nemhogy 40, de talán még 10 évről is a maga sokrétűségében, a szervezeti élet és az intézményi munka minden aspektusát felölelő összefoglalást adni, hacsak nem egy részletes tanulmány elkészítése a cél.

Nyilvánvaló, hogy képtelenség lett volna teljességre törekednem, habár nagyon sokszor éreztem késztetést arra, hogy adott alkalmakkor az egyes eseményeket vagy szakmai kérdéseket a maga sokrétűségében tárgyaljam és tárjam fel.

Miután mindez magától értetődően nem is lehetett célom, így arra összpontosítottam, hogy egy hosszú időszakról elfogadható terjedelemben és reményeim szerint szélesebb érdeklődésre is számot tartó eseményeken keresztül egy lehetőség szerinti hiteles képet adjak a zeneiskola történetéről, időnként nem kerülve meg és jelzésszerűen exponálva a szervezet életével és a mindennapi munkával természetesen együtt járó problémákat is.

Tulajdonképpen ezzel iskolánk történetének végére értem, a történet ama 40 éves szakaszának, melynek részese voltam. A többi – vélhetően – majd valaki más fogja megírni.

Nagyon remélem, hogy a jövőben az első negyven évet még további 40, vagy akár több 40 év is követni fogja.

Őszintén kívánom, hogy így legyen.

Nagyatád, 2018. október 2.

Kenedi Tibor
a zeneiskola tanára és
volt igazgatója

